...rta.

REGINA SC
TIÆ, DOTARIA FR
CIÆ, HÆRES ANGLIÆ
HYBERNIÆ, MARTYR I
clesię, Innocens à cæde
Darleana:

VT DICE

Oberto Barnestapol

Continet hæc epistola hist... pene totam vita... gina Scotiæ egit miserè, sed exegit gloriosè: ... tuli præfert frons sequentis pagellæ.

Cum gratia & priuilegio Cæsareæ Maiestat...

INGOLST... II,

...x Officina VVOLFGANGI

EDERI.

M. D. LXXXVII

LECTORI

HISTORIA hæc [illegible] texta est, ut vide[illegible] non qu[illegible] [illegible] pulla fœm[illegible] sed [illegible] um & qu[illegible] [illegible] erseq[illegible] Caluini catulus, etia[illegible] [illegible] n[illegible], & fœminas Reginas. Præ- frons libri [illegible] iam à cæde Darle[illegible]a, non quòd hæc sola, sed q[illegible] [illegible] nmè hîc agitur. Dein- dè reliquæ calumniæ, [illegible]quam niues, ad hunc ic- tem, diffugient omnes. In calumniæ maximæ [illegible] probabilitate, reliquæ criminationes, quem, qu[illegible] inuenient locum, & apud quem? vtere modò hoc præ- ludio, non multò pòst tibi a nobis erit mors Reginæ, & iudicium orbis de hac morte.

ILLVSTRIS-SIMO ET REVEREN-DISSIMO DOMINO, D. GV-LIELMO ALANO, S. R. E. Cardinali Domino ſuo clementiſſimo.

RES *(Illuſtriſsime Cardinalis) pulchræ & perfectæ, etſi quibuſdam internoſcantur quaſi inſignibus famæ & floris, tamen nulla re magis cenſentur pulchræ & perfectæ, quàm* quòd citò intereunt. *Roſa nihil pulchrius, nihil bre-*

uius. validus leo. quid validus? potiùs vanidus. diù viuit, si ætatem hominis viuit. Respublica florentior est regno, florentior & fugacior. de Carthagine hoc clarum, cuius cunabula robustiora sanè fuerunt senectute imperij Mediani. si de Carthagine aut dubitatio sit aut disceptatio, Romanæ profectò Reip. prima herba extra omnem disceptationem vegetior est flore regni Persiani. nihil mirandum, res magnas paruo tempore durare, nisi miremur rem humanam non posse esse diuinam. esset verò diuina, si à gradu, quo subsistit perfectionis, pergeret quasi

pede naturæ, & procederet ad cumulū illum summum, quem stupemus in Deo, solo summo. Natura, aut meliùs naturæ faber Deus rebus magnis pegit angustos fines, omnibusq; vnam sciscit iubetq; legem, vt citò cadant. *id æquè videmus in regibus, ac regnis. immò magis in regibus. nam bonorum regnorum, est ætas, regum, quasi florū, tantùm æstas. vnde in libris eorum, quos Ethnica fraus cepit & decepit, nihil tritius, quā clamores illi,* Cœlum inuidisse terræ Titos & Antoninos. *non libet ad imitationem quorundam, malè Christianorum, in Mariæ*

Stuartæ occasu, hanc Ethnicorũ execrationẽ, tanquã artis tessellã, intexere orationi meæ: id tantùm elicio ad rem meã, fuisse scilicet maximæ Reginæ maximũ signum, quòd & citò floruit, & citò periit. *vix vixit, & regnauit. eccum florem. vix regnauit, & cecidit. eccam miseriam, maiorem sanè miseriam, quò maiorem florem. regnauit dupliciter, vel nata Regis Scoti, vel uxor regis Galli. cecidit mox, semel in morte mariti, iterùm per fraudem hæretici. perpetuæ posteà in reliqua vita & contextæ miseriæ, hæq; omnis generis, cõtumelia, infamia, carcer, perduellio-*

nis iniuria ita certabant cum virtute, vt videretur hæc virtus summa, & quod fortuna summè cõtenderet, & quod ipsa summè vinceret. vincit certe, quæ sic contemnit. pati autem contenebat, quia pati pro Christo, hoc demum putabat palmarium. hæc virtus si fuisset ornata regno, putassem virtutem, sed tenuē & plebeiam. verùm cum fuerit ornata martyrio, quàm video metam vitæ claram, tàm statuo viã vitæ præclaram supra omne id, quod potest aut Orator dicere, aut Philosophus cogitare. nihil mirum, si hãc vitam conētur Caluiniani inuido

dente insecare. inuidia, tanquã flammæ, petit summa. verùm hanc summè pulchram, summè bonam, summè Catholicã quàm infœliciter petat, volui hac epistola ostendere Germanis hominibus, quorum iudicium & bonam de se opinionem Angla præfert iudicio & opinioni reliqui orbis. vndè in omnib. penè Germaniæ angulis habet, qui libellos & rumores spargant contra reginam Scotam, eamq́ fœdent, mariti cæsi, lecti violati, cõtemptæ religionis, aliorumq́ vitiorum fœdißimis sordibus. etiam Buccananus in Germania bis editus, & seperatim illa de cæde

Darlæi Principis, quam affinxit Reginæ, quosdam bonæ & mẽtis & religionis Germanos (quantũ audio) ita imbuerũt prauitate opinionis, vt putẽt & doleãt Catholicißimæ Reginæ inspersã teterrimam huius cædis liturã. vnde hanc epistolã scriptam ad Germanũ (multa enim mihi cũ hac gẽte propter candorẽ familiaritas, Romæ, Patauij, Parisiis) curaui hîc imprimendã, & in Germanos spargendam: partim vt videant fraudẽ Caluinianam, partim vt caliginẽ malæ opinionis (si quã de Regina hac cõbiberunt animis, hoc Solis *obiectu disijcerem. istã sanè viam*

ingressus sum, non tàm vt Reginã defenderẽ, q̃ vt martyrẽ vindicarẽ, euoluereq́; orbi, quibus virtutis & patientiæ gradibus ad hunc tandẽ palmæ apicẽ ascẽderit. Ad T E *(Illustrissime Cardinalis) mitto hanc meã Reginã, meam verè, scilicet tàm meæ dictionis colore pictã, q̃ suæ virtutis sanguine expressam. decorè omnia. mitto Catholicissimã ad Catholicissimum, semi Anglam ad Anglũ, martyrẽ ad patrẽ & quendã quasi satorẽ martyrũ. nam ex* T V Æ *disciplinæ horto, aut vocis quadam irrigatione, illi flores martyrũ, qui apud Anglos his postremis tẽporibus*

in terrã & cælũ spargunt suauitatis odorẽ, vel primis gemmis emerserũt, vel plenis folijs effloruerunt omnes. quòd ego mittã, facit non tàm ad honorẽ tuum, q̃ ad obseruantiam meam. nam cùm ego, quicquid sum, & quisquis sum, fluxerim ex TVA *voce, ex* TVA *quadra, ex* TVO *exemplo, ex* TVO *cubiculi recessu (duobus enim annis interiùs, q̃ reliqui, vidi latentes virtutes, quas summi Pontificis summa prudẽtia posuit in theatro) debui certè aliquod meæ in* TVAM *Celsitutidinẽ obseruantiæ signũ orbi sustollere. quod potui grauius & gratius, q̃ huius Reginæ*

defensionẽ? si rogem, vt me aut Reginã recipias in clientelã, derogẽ certè TVÆ *Clemẽtiæ. quid ergò? tantũ obfero pietati* TVÆ *vt hãc martyrẽ per me, sic me in hac martyre. Valeat Illustrissima* TVA *Celsitudo, viuatq; Anglia nostra quàm diutissimè. Venetijs. Idibus Februarij. 1588.*

Illustrissimæ Celsitudini TVAE æternùm deuotus,

ROBERTVS BARNESTAPOLIVS.

NOBILISSIMO ET DOCTISSIMO VIRO IOHANNI. B. GERMANO, *amico suo.*

VIx vidi in epistola (mi Iohannes) tua Buccananũ, quin cõiectura auguratus sum, orationem illam, quam ad Rhenũ inambulans in Mariæ Stuartæ Reginæ Scotæ laudibus fixi vetam, beneq; longam, perijsse mihi totam, & in terram effluxisse. Nam fieri vix potest cuiusquã orationis aut flore aut neruo, vt non credatur Scoto de regina sua narranti labes, cædes, fœditates, quæ cum totius gentis infamia & dedecore implicitæ cohærent. Nam si mulier, quam solet natura fingere ad humanitatem; & Regina, quam artis expolitio debet conformare ad omnem mititatem, ijs se devinxerit sceleribus, quæ nulla barbaries viderit, nedum tulerit: qua diritate censebitur reliquus populus, quã vita, quibus moribus? quod augurabar, id erat. Siquidem Buccananum putas non velle mentiri, quia historicum de regina; non debere mentiri, quia Scotum de Scota; non posse mentiri, quia æqualem de rebus non collectis odore suspitionis, sed ipso oculo vsurpatis. Buccananum nõ velle mentiri? scilicet poetam. non debere mentiri? scilicet in re sua

non posse mentiri? scilicet natum in schola Caluini. Si quātum aut historicus debuit ad reginæ virtutem, aut Scotus potuit ad Scotæ laudem, aut æqualis voluit ad res notas omniumq; sermone tritissimas adferre candoris, tantum hic consumpsisset in hac re: planè existeret, quod scribis, hunc nec voluisse, nec potuisse, nec debuisse mentiri. verùm cum omnes, qui olent de Caluini schola, metiantur orationem non veritate, sed re sua: statue tu mecum, hunc poetulam ex Caluini & mendacij schola efflorescentem ad famam, quam consecutus est, & voluisse pro peruersitate, & potuisse pro conscientia, & debuisse pro more mentiri de illa regina, cuius virtute, tanquam SOLIS obiectu sperabatur dispellenda hæreseos vitijq; caligo, quæ per Buccananos inuecta est in Scotiam. Vide etiam hunc Buccananum id tantum habere hominis, quod frons præ se fert & vultus: vt indè videas clarè, quid velit, quid possit, quid debeat. Cum ex Gallia in Scotiam adferret famam non virtutis, sed ingenij; non boni viri, sed boni poetæ: Regina Maria pro sua in omnes insita mititate poetæ nomini, tanquam numini, eum honorem habuit, vt Buccananum plurimo lautoq; censu ornaret, & in ordinem nobilitatis, mendiculum hunc ex fæce, aridum sanè & exuccum ramum, insereret. Belluam, ne cogites ingratissimum tantùm. Regina ex mendico fecit nobilem; nobilis iam fictus potiùs quam factus reginam deformare, & perpetuis infamiæ notis conatur inurere. inueniunt exitum defensionis, qui defendunt, illū scilicet honorē decretū doctrinæ & facetijs. bonis factis mallem, quàm facetijs. Quanquam hoc facetiarū nomine, quasi vero colore, pulchrè pingunt totum Buccananū. nam græcari, scurrari, poetari, mentiri (quod illi interpretantur, facetum esse) vera fuit & sola Buc-

canani

canani laus. reliquâ tantum scientiæ & conscientiæ, quantum solent parere Ouidius & Caluinus. hunc his moribus imbutum quid iam censes potuisse, debuisse, voluisse mentiri? nihil est huic poetæ mentiri, nisi impudenter mentiatur, & huic impudentiæ pulchrè obtendat artis velum. Siquidem innocentia & reginæ integritas etsi multis iam argumentis testata sit orbi, quasique in theatro proposita tàm bonis ad imitationem, quàm malis ad inuidiam; & quicquid criminis in hac innocentia videbatur hærere ac pœnitissimè insidere, illud sit deletum, & multis multorum rationibus depulsum: tàmen quasi criminibus istis, veluti venenatis telis, medicina non fuisset facta, ita illa ille iterùm iacit, exaggerat, artisq; noua cote ad inuidiam malitiosè acuit. CITAT ILLAM REAM LECTI GENIALIS STRATI ITALO; POSTVLAT DISCORDIARVM SATARVM INTER NOBILES; ARCESSIT NECIS ILLATAE MARITO. quis iterùm homo mendacia ista, tam clarè, tàm sæpe, tàm neruosè refutata, & ex hominum animis euulsa? bellus ille tuus, qui nec potuit, nec debuit, nec voluit mentiri. Qua fronte? eadem penitus, qua voluit Herostratus insignis cuiusdam impudentiæ & nequitiæ non vestigia, sed cubilia relinquere toti posteritati altissimè impressa. Quippè Anglicè & Gallicè si calleres, mitterem libros, in quibus legeres eadem crimina tanto rationis & orationis momento reiecta, vt planè statueres nihil hoc homine impudentius, qui quæ labes & suspiciones sunt multis antè annis penitùs abstersæ, eas iam denuò renouet, & quasi vel veras, vel nouas nouo artis colore illinat. Sed in Gallicis & Anglicis cùm sis hospes, de hac re quod vberi fusoq; dictionis filo persecuti sunt alij, id ego perangustè referciam, & arctissimis epistolæ cancellis concludam atq;

definiam. Quòd si in hac narratione non videris florem illum atq; cincinnum, quem reliquis meis commentationibus nimis forsan sæpè interspersi, quid reprehendis? Narrationem audis, non orationem, & narrationem, quæ prodere causam vult videri, si externum artis aucupium aut nimis solicitè consectetur, aut nimis fabrè inducat. Vt autem res rei, tanquam hædera hæderæ, non implicetur, & permistè turbetur: ea lege tenebitur oratio mea, vt rem totam nudam & externa artis veste cassam defigat in oculis tuis; deinde quicquid est falsi criminis, colligat, premat, aperiat, refellat. Quòd si autem nō secutus fuero illud Buccanani perpetuum filum, nihil certè aut decerpitur de innocentia reginæ, aut additur Buccanani maledicentiæ. Cur, quæso, sequerer filum mendaciorum? inciditur, si ostenderis. Cur sequerer filum maledici? abrumpitur, si dixeris. Cur sequerer filū Buccanani? non statui implere paginas, sed ostendere innocentiam Reginæ Scotæ, idq; ea non specie, sed constantia orationis, vt si mea videris stare, Buccanani omnia facilè videas cadere. hæc mihi mens si concepta ex tuis literis, grata tibi; si instillata è cælo, vtilis omnibus. non teneo te verbis, vide facta. Vt autem vi [illegible]eas clariùs, rem arcessam à capite.

MARIA STVARTA, regina Scotiæ, fæmina fuit, in [illegible]ā omnia sua ornamenta videtur cōtulisse, NATVRA FORTVNA, VIRTVS. Nam eo fuit habitu corporis, ea bonorū affluentia, ea mentis bonitate, vt à tribus illis videatur suscepta contentio, ederentne mundo, NATVRA pulchriorem, FORTVNA fæliciorem, an VIRTVS meliorem. Audiui à multis, ijsq; sanè in hoc genere benè lynceis, quicquid viderat in Anglia, Gallia, Italia, Germania, Flandria pulchri & venusti, id totum, quantum & quantulum erat, præ hac confor-

matione membrorum, hac venustate, hac maiestate, hac huius reginæ suauitate penitùs sorduisse. In digitis, in venis, in manibus, in ocellis, in fronte, in corpore, in gestu viderunt mysteria, quæ tanquam deæ stuperent potius taciti, quàm infra dignitatem dicerent. Dea certè naturæ, si qua nostri temporis. Nonnè fælix? ad regna nascitur tria, Scotiam, Angliam, Galliam; & nascitur nō obscurè, ex matre Maria Lorhoringa, filia Ducis Claudij Guisiani, ex patre Rege Scotiæ Iacobo quinto, quem Iacobus Scotiæ quartus ex Margareta regis Angli Henrici septimi fœliciter susceperat. Ad Galliam verò beneficio matrimonij, etsi ascita potiùs fuit, quàm iure nata, tamen dixi hùc nasci eam, vel dignam tanto regno, vel florentem ex Lothoringa stirpe, Galliæ potentissima, optima, catholicissima, vel, potius merito virtutis, oratam à rege Galliæ, & exoratam vxorem. Fuit hìc quidem ludus fortunæ. Siquidem quæ nascitur ad tria regna, exuitur tādē omni nō dico regno, sed domo, libertate, patria. STVLTAM ET LVBRICAM FORTVNAM, deam contemno dicere, quæ quos cæpisti iustè amare, eos constantèr amare non pergis. Serua tibi Nerones, Vitellios, Ottones, iocos tuos. Etiam ludificari Marias? sanctas? iniquè. Quanquā istud eò molliùs fero, quò certiùs video virtutem summam nitere in turbidis, quàm prosperis rebus. Nam cùm virtus inclusa semper, & quasi flamma cinere, obtecta lateat, quoad fuerit obiecta materies vis exerendæ: gratulor certè Mariæ Reginæ hanc fortunæ volubilitatem, tanquam segetem virtutis excitandæ, spargendæq; per orbem. In hac enim calamitate (quam fortuna obiecit, non induxit meritum) eas constantiæ, pietatis, religionis, mitiratis diuitias explicauit, vt possit dici infælix bono suo, & maximæ virtutis maxima laude. Antè co-

gnita fuit tantùm Regina, cognita pulcherrima; nunc post hoc fortunæ vulnus cognita fuit etiã exẽplar, & pietatis vera expressio PRINCEPS CERTE (vt scribit de Æmilio Paulo Paterculꝰ) IN TANTVM LAVDANDA, IN QVANTVM VIRTVS INTELLIGI POTEST. Hanc Mariæ siue fortunã, siue virtutem vno tẽpore duo reges prẽsabant sibi, Angliæ Edoardus, Galliæ Frãciscus, singuli freti, singulis causis, pactione ille, fœdere iste. Anglus iste obtenderat pactionẽ, & vrserat minis, illecebris: pugnabat tamẽ sẽper Gallus fœderis & amicitiæ (quæ Scoto secũ erat perãtiqua, multisq; vtrinq; officijs & beneficijs sancita) nomine in speciẽ sanè præclaro, & ad rẽ id tẽporis neruoso. Siquidẽ nõ tantùm pugnabat fœderis nomine, sed etiã expugnabat: fauente matre, Galla Gallo; fauẽte cælo, necessitati ecclesiæ. Magnũ sanè bonũ ecclesiæ, non nupsisse Mariã Edoardo Anglo. Quippe cõbiberat iste cũ lacte matris Lutherum. Maria ergò quadrima plus minùs imponitur naui, in Galliã mittitur, educatur, illicitur, nubit Frãcisco Valesio Delphino, secundo eius nominis post dicto. Id tàm ægrè fuit Edoardo Anglo, vt, nisi inciso vitæ filo, ad vindictã miscuisset certè rẽ Scotis, Angiis. Edoardo succedit Maria, soror ex patre. Hæc vt nulli malè fecit, sic de nullo malũ cogitat. Quare nihil morata de nuptijs Scotæ cũ Gallo, alijsq; rebus externis, solicitè agit rem tantùm regni, ecclesiæ, Dei. Hanc siue curàm illi, siue fælicitatem ecclesiæ præcîdit mors. Varia hìc affectio, hanc mortem partim ferentiũ è cælo, partim dolentium ab hæretica fraude illatam. Diuæ Mariæ mortem excepit imperium Elyzabethæ. Hìc timor à Scota regina, vt hærede Angliæ proxima. De hærede nihil dubitationis, etsi aliquid sit controuersiæ, excitum potiùs peruersitate inuidentium, quàm

dicen-

dicentium momento. Apud Anglos ille mos eſt, vt filij eorumq́; ſoboles filias etiam grandiores in imperio præeant. Inter filias poſteà ſolenne, vt quæq́; maxima natu eſt, ita eã eiuſq́; ſtirpem, reip. clauum, primam, tenere. Angliæ rex Henricus tres liberos habuit, Henricum octauũ, Margaretam, Mariam. Henricus octauus vt anteà vixit & regnauit in Edoardo & Maria; ſic iam viuit & regnat in Elyzabetha. Hos enim liberos reliquit ſuperſtites, ſingulos ex ſingulis vxoribus, ex Iana Semera Edoardum, ex Katherina Hyſpana Mariam, ex Anna Bolenia, quam ſuſpicione adulterij multauit capite, Elyzabetham. Extincta Henrici Elyſabetha, liquet ius regni Anglicani emanare ad Margaretam Henrici octaui ſororẽ natu maximam, eiuſq́; ſobolem. Margareta iſta nupſit & peperit regi Scoto Iacobo quarto, Iacobum eius nominis quintum, fælicem hac Maria, aureola ſanè filia, cuius iam defenſionem ſuſcipimus. Vides eam hæredem regni Anglicani certiſſimam. Quemadmodùm Henricus octauus in Elyzabetha, vltimo & ſolo eius ſtirpis germine viget, & regnat; ſic eius ſoror Margareta natu maxima in Maria Scota, huiuſque filio Iacobo ſexto & viuit, & poſt Elyzabetham regnare debet. Ex hoc iure etſi Elyzabetha nihil habet cauſæ, cur timeat Angla Scotam, Regina Reginam, mitiſſimam ſanè, totaque vita auerſam à fuci, ambitionis, odij, lituris: tamen illi ex Caluini ſentina turbatores, qui, id temporis occupato reipublicæ Anglicanæ clauo, mali miniſtri bonæ Principi inſtillabant ſemper errores & opinionum peruerſitates, ſubiecerunt cauſas, cur timeret; ESSE SCOTAM, ESSE ROMANE CATHOLICAM, ESSE VICINAM, ESSE PROXIMAM SANGVINE, ESSE PROXIMAM HÆREDITATE.

quas causas? nixas conscientiæ infirmitate, non rationis momento. Est Scota. Quid tùm? Et Anglis cũ Scoto erat sæpè multa amicitia, & hæc Scota tantum habebat seminis ac sanguinis Anglici, quantum conficeret quendam quasi cinnum amoris, quo in vtramque gentem æquè propenderet. Est Romanè Catholica. Quid tum? cum hac religione omnes combibunt animis suauitatem, iustitiam, pacem, reliquas virtutes: vt certè quò plus haberet huius religionis, eò minus isti deberẽt habere timoris. Est vicina. Quid tùm? vicinia principum, qui feruntur & feruent cupiditate rerum alienarum; etsi plena sit periculi & timoris: tamen regina his moribus, hoc animo, tàm propè aberat à summo amore & fide in reginam Anglam, vt in eius vicinia suam spem & subsidium videretur collocasse. Est proxima sanguine. quid tùm? amor hinc, non timor: nisi fortè id sit noui monstri ex noua Caluini lerna, esse in sanguine timorem. Est proxima hæreditate. quid tum? hæreditas à Catholicis expectatur, non præuortitur. Nulla est ne tenuissima quidem causa timoris ex Scota, timent tamen Angli, magis quòd solent hæredem, quàm quòd debent bonam. Nam Taciti Otho, ille imperij pene pestis, labes certè, etsi dixerat, SVSPECTVM SEMPER INVISVMQVE DOMINANTIBVS, QVI PROXIMVS DESTINARETVR: tamen turbatus dixerat de turbantibus, malus de malis & malè. est aliquando fateor, cur rex timeat hæredem, elatum ambitione, & hæreseos vitiorumq; tenebris oppletum: at hunc morem solennem habere perpetuumq; timendi omnia de omnibus hæredibus, etiam catholicis, etiã mitissimis, propè est, vt dixerim Mahumetanũ. Quemadmodũ enim nihil est, bonus Princeps bonũ hæredem cur timeat; sic Princeps si timeat, prodit profectò hac mẽtis igna-

uia

uia, se malum esse, & velle potiùs, quàm posse regnare. Quicquid est de re, timent Angli, hæredem his moribus imbutam, & huius timoris excludendi viam solam putant, ciere turbas in Scotia, miscere omnia, religionem catholicam eradicare, spargere Caluinianam, reginam vocare in contemptionem, &, si qua possint ratione, mouere loco. Huic rei multæ rationes, multæ consultationes. Secant glaciem per minutos quosdam hæreticos, qui ex Anglia & Geneua, sentinis sordium Caluiniarum summissi inhalent Scotis contagionem, pestemq; Helueticam. Quærũt isti latebras, non circos; angulos, nõ suggestus: in quibus facilè aduerteris plùs algoris de timore, quã sudoris pro sua religione. Nã Maria Lothoringa, qui vices filiæ absentis obibat in repub, cũ primũ odore suspicionis sẽsisset, esse in Scotia, qui Caluino & Anglæ, tanq̃ idolis, operarẽtur occultè, nullã intermittit cogitationẽ vel prudentis principis ad inueniendã, vel bonæ catholicæ ad eradicandã hãc Caluini stirpẽ. Vnde cùm res timidi9, q̃ pro mẽte Anglorũ, gereretur: initur noua ratio occultis insidijs apertã authoritatẽ adiungendi, eamq; certã, magnã, fultã opinione doctrinæ, prudẽtiæ, nobilitatis, scientiæ militaris. Erat in Gallia id tẽporis Scotus ex gente Hamiltoniorũ Comes Arranius, à rege Gallo propter corporis reiq; bellicæ sæpiùs gestæ fœlicitatẽ habitus honorificentissimè, & nõ solùm amplo cẽsu auctus, sed Dux etiã Castri Heraldi appellatus. In hunc Angli intenduntaciẽ, tanquã principẽ futurũ & satorẽ seditionum Scoticarum. Nam IN SEDITIONIB. INTESTINIS CVM AGGRESSIO NON SIT SINE VOCE, PRIMAQ; VOX DIFFICVLTER MITTATVR NISI A PRIMO, & AVDACISSIMO: has partes & loquẽdi primum, & aggrediendi non putabant cõmodiùs posse imponi, quam Arranio, qui in Gallia primas ferè

tenuit,& meritus est sermonis,elegātiæ,corporis,fortitudinis. Difficultas erat duplex ex duplici causa,scilicet ex Arranio,& fortuna. Ex Arranio, quòd Galli partes secutus semper fuerat,& cum lacte matris odiū in Anglos insuxerat; ex fortuna,quòd eam peramplā iam in Gallia habebat,& sperabat in dies ampliorem, si quod in Anglos conceperat odium,illud verbo, facto,cōsilio expromeret. Legatus ergò Anglæ,qui apud Gallum tùm erat, aucupatus occasionem; primùm tentare & illicere mentem Arranij. Cùm illecebram videret excipi non ægrè, aggredi apertè,obijcere speciem primi imperij in Scotia,segetem summæ laudis in euertendo papatu (studebat enim Caluini partibus) spem nuptiarum cum Angla, præmium census duplò amplioris, quàm quo in Gallia iam vtebatur. Arranius animo maximo concipiens illa maxima, quæ nunquam peperit, aut monstrosè sanè peperit, fugit tectè cum quibusdam ministris Anglis in Scotiam. Duplex hic in Arranio error, leuitatis, dum sequitur potiùs spem hostis, quam fidem amici; stultitiæ,dùm sperat sibi optimè fore à pessimis. Vix Arranius posuerat vestigiū in Scotia, cùm omnia strepere armis,sermonibus,insidijs hæreticorum. Qui anteà ministelli se abdiderant in angulos, venenum potiùs meditantes,quàm spargētes,iam attollere caput,linguam exerere,acuere calamum,omnia implere Caluino,templū,mensam,aulam. TANTI EST IN REBVS MAXIMIS VNVM LOQUI PRIMVM, AVDERE PRIMVM. Maria Lothoringa, mater, vt loquuntur Scoti, Regens (filia enim hæres adhæserat lateri Frācisci regis mariti) mittit in Galliā, qui exagitent authores,qui exaggerēt periculū, qui petant auxiliū sopiendis turbis. Auditum est,cōsensum est. Nam rex & Guisius summittūt duces catholicos,quatuorq; mil-

lia Gallorum, auxilio, religioni laboranti. Partes in Scotia fiunt, hinc fauentium, illinc obstrepentiũ Gallis. Qui fauebant, ecclesiæ cõmune; qui obstrepebãt, Scotiæ priuatũ bonum obtenderant. Arranius dux est & antesignanus eorum, qui Scotiæ causam, tanquam velum, prætexuerant suo sceleri. Hinc & hinc arma, hinc & hinc timor, hinc & hinc insidiæ, magis vtrinq; singula, quòd profitẽtur se vindices, hæreticis Anglia, Catholicis Gallus. Firmior pars hæretica, quò propinquior ex Anglia habet subsidium certum, frequens, tutũ. Hæretici, specie eijciendi Gallorum, non omittunt occasionẽ. Knoxius crepat Caluinũ, alij moliuntur alia, rei ecclesiasticæ vel euertendæ vel auertẽdæ. Id ausim dicere, hæresim in Scotia plus turbasse, miscuisse, suppilasse, euertisse breuissimo medij anni interuallo, quam in reliquis partibus per ætatẽ hominis. Ita fuit sedula, subdola, acris. Arranius quasi victor triumphat, & in horas expectat, indè ex Anglia rei benè gestæ præmia, nuptias Elyzabethæ, pensionem lautissimam. Verùm cùm expectans expectaret Dominam, nec attenderet sibi, tandem se sentiens desertum à Gallo, elusum ab Anglo, in Scotia non benè habitum, se dedidit totũ mærori, & ægritudine paulatìm tabescens, pœnam violatæ maiestatis, diuinæ & humanæ dependit Deo perpetua insania. Sic transit gloria hæreseos & sceleris, punctulo efflorescens, punctulo exarescens. Angli postquam cæperant Arranium vel ludere amentem, vel amentẽ contẽnere, figũt mentẽ & spẽ in Iacobo Stuarto fratre spurio reginæ. Hũc vt occupẽt totũ, iubent suã operã sperare summũ imperiũ Scotiæ, si prudẽtiæ quibusdã quasi gradibus eò surrepat potiùs, quã vi inuolet. Opus esse hìc consilio, auxilio; illud in Iacobo debere esse, & ex Iacobo, hoc in se fore, & ex se.

Iacobus viderat ſpem ex Angla, quæ promittebat; ex ſe, qui poterat gratia; ex regina ſua, quæ aberat; ex hæreſi, quæ quærebat ducẽ imbecillitati ſuſtinẽdæ. Vnde hãc potiũdi imperij ſpẽ, acerrimi animi adoleſcẽs, nõ priùs dimiſerat, quàm vitã. Interea moritur, tẽporis interiectu nõ magno, in Gallia Franciſcus maritus, in Scotia Maria Lothoringa, mater MARIAE STVARTAE, hæredis Scotiæ. Cogitat igitur hæc Scotiam, hæreditatẽ ſuã multas ob cauſas; maximè, ne merito videretur orba marito, ſi patriã relinqueret orbã capite. Verùm quia periculũ erat ab hoſte domeſtico, Cardinalis Lothoringus, reliquiq; Guiſiani, conſentiẽte concilio Regio, ſtatuũt mittendã cũ milite Gallo. Iacobus ſpurius veritus bonæ ſpei malũ exitũ, ſi miles Gallus iterùm appelleret, omniaq; imperio teneret & cõſilio, mox in Galliã tranſmiſit. Adit Cardinalẽ Lothoringũ, multaq; inijcit excludendo conſilio de milite, Fruſtrà poni tantũ ſumptũ; ſtultè rẽ tantillã tanto molimine agi; præſentia reginæ, id quicquid erat turbarũ, tanq̃ ſolis obiectu caliginẽ, iri diſſipatũ; huic rei ſe polliceri fidẽ, manũ, bonũ exitum. CREDITVR, VEL QVIA FACILE SOLET, VBI PARCITVR SVMPTIBVS, VEL QVIA FATO QVODAM PRINCIPES VOLVNT ESSE CREDVLI IN MALVM SVVM. Ad naues vniuerſi, regina, ſpuri⁹, comites, milites. Inſcenſio eſt timida, propter Anglorum inſidias; deſcenſio fælix. Nã nobilitas multò frequẽtiſſima, deſcendẽti reginæ præſto adeſt. Varia officia, amantiũ vera, hoſtiũ ſimulata, & numero plura, vt minùs videãtur ſimulata. Nã vt quiſq; odit maximè, ita maximè fingit ſe amare, dãdo, adulãdo, ſeruiẽdo, obſequẽdo omnia. NOCENTIOR FRAVS QVÒ TECTIOR, NISI PERICVLOSIVS FORTASSE FERIAT CORNV TAVRVS, QVAM CAVDA SCORPIO. Iacobus ſpurius tantam hic & poſtea ſpeciem boni viri præ ſe tulit,

vt Regina se putet iniusti ingratique animi deuinctam criminibus, nisi remuneretur fidem seruientis, amantis candorem. Fidem? odium. Candorem? fraudem, sed fraudem & odium velo tam subdolè obtenta, vt viderentur amor & fides etiam iis, qui nouerant consiliũ, & certè timuerant in tam pulchra specie non animum illum, quem volebant. Regina pendens officiorum momenta fronte, cum dixit comitem Murrauium, censuque ornat annuo librarum Scoticarum vicies & sexies millium. Ambitum regni non incidit spurio beneficentia reginæ, auget magis nouus honor. NAM INGRATO QVICQVID FECERIS, CONTRA TE FECERIS. Hæretici mox cõfluunt, gratulantur nouum honorem, nouam spem, nouam commoditatem profitédæ religionis nouæ, accessionem honoris esse ex Deo, vt proferat fines Euangelij; nisi proferat, vindictam fore à Deo. Is audire, non quòd curet religionem, sed quòd in religionis nomine & velo videat expeditiorem viam ad id, quicquid conceperat animo, perficiundum. At quid tandem concepit animo? quicquid Scotia coercebat complexu, diadema, reginæ mortem, religionis antiquationem, aut certè labem. Nihil hoc. Vastior spurio animus, quã cui Scotia satis erat. Vorat etiam spe Angliam, quasi hæres post Elyzabetham, vel quasi maritus conregnator cum Elyzabetha. Hanc spem putant quidam iniectam ab Anglis. Probabile hoc. Vt iuueni scilicet elato facerent grandiores animos spe nuptiarum, & duplicis regni. PROBABILE INQVAM, QVIA TRITVM ANGLAE, QVOTIES VVLT EVERTERE, AVT TIMET EVERTI. BLANDVLA PVELLA FACILIVS PERDIT, QVAM POTENS REX. Cur faciliùs? QVIA DVLCIVS. NAM FALLIMVR DVLCEDINE SVPINI, FALLIMVR A MVLIERIBVS, libentes. De Angla deceptrice quicquid probabile, non certè est improbabile, hunc spurium elatum

cupiditate dominandi adiecisse oculum & animum ad Angliam, si Anglæ superstes fuisset, quasi proximè fluens ex Henrici octaui semine. At spurius. Nugæ hoc, vbi spuriis relinquant locum religio, conscientia, timor, &, quod propius est, EXEMPLVM. Vt videatis, & quæ dixi, & quæ dicturus sum, dici a me latinè, non oratoriè, videte hominem, aut potiùs labem hominis. Nā quicquid dicitur, fingitur labis, in hoc homine hæserat. Matrem habuit ex nobilissima & honoratissima Askinorum familia vxorem nobilis Klainij, patrem Iacobum quintum, regem Scotiæ. Ex regio, quod putatur, semine, regius quidem spiritus & grandis: sed ex matre omnium sermone venefica animus veneficij & maleficij plenus. Pater timens mali oui malum pullum, vidensque pessimam matrem in filio apparere, crescere, maturescere, timeri, odio haberi; eum monasterij, non bonæ mentis septis inclusum dixit Priorem Sanctandreopolitanum. Mittitur in Galliam imbuendus, aut potius inficiendus à Ramo. Post mortem patris redit, contemptor religionis, vt valdè timeretur Caluini filius; maledicus in omnes, vt facilè videretur Rami discipulus. Nihil propiꝰ, quàm Caluinum & Ramum, duas sanè duarum maximarum rerum maculas, illum religionis, hunc scientiæ, in vnum illum spurium fuisse inclusos. Post reditum exuit personam monachi, induit regij filij. Vbique enim se ostentare, gerere pro regis filio, tueri tamen dignitatem censu monasterij; quærere occasiones augendæ rei, omnia polliceri omnibus, hæreticis Caluinum, Catholicis Ecclesiam, potentibus gratiam, misellis fortunam. Luxuriam etiam, auaritiam, ambitionem obstructione & velo parietum, frontis, verbi tàm commodè tegebat, vt hac labe nihil videretur nitidius. Deniq, simulando, dissimulando effecit,

vt

vt putaretur dignus regno, foris Brutus, intus Catilina. Monstrum peccati ex adulterio patris, veneficio matris, prauitate Caluini, maledicentia Rami, omnium denique simulatione & auaritia mistus & concretus ad regni, religionis, seminis regij internecionem, aut certè conragionem. Hac fortunæ illecebra, & naturæ peruersitate aggreditur ad rem. Primùm author est reginæ, ne cogitet secundas nuptias, plenas periculi, plenas suspicionis, plenas molestiarum. Liberum lectum nullaque lege vinctum haberi dulciorem. Esse reginam, esse summam, esse solam, cuius nutu omnia regerentur. Notam fore animi minuti & depressi in terram, cùm possit dominari, velle subesse; cùm debeat regere, posse alterius se nutui permittere. Ad regni regijque seminis propagationem, enixè, importunè rogare, vt diadema sibi, aliisque perpetua serie Stuartis addicat. Rem loquor non solùm notam nobilitati, sed tritissimam etiam vulgi sermone. In reliquos Stuardos certo rectoque lecto natos (huius enim nominis regnū est hæreditarium) etsi facilè itum fuisset à tota nobilitate: tamen de Iacobo filio illius matris, quæ lecti genialis labem cumulauerat veneficio, multaque grauissimorum scelerum infamia, videbatur fore labes regni & gentis perpetua. Facilè negaretur à Bucchananis, Iacobum hunc spurium adiecisse oculum ad regnum, nisi spurius hic voce sua, quam plærique Scotiæ nobiles audierant & detestati sunt, confirmasset Bucchananos hac parte velle potiùs quàm posse mentiri. Regina nec suspicata dolum, nec mota precibus Iacobi, confert cogitationes cum eo de marito, quasi solo modo sopiendarum aut potiùs excludendarum litium, quæ de regno futuræ videbàtur. Quantus aculeus huius vocis? fert tamen, & probat. Illa non tàm intenta in nuptias, quam

in nuptias regno & religioni salutares, ex omnibus vnum seponit Darlæum Baronem. Darlæus iste fuit magni spiritus, & corporis ea conformatione, habituque, vt hac PENELOPE videretur dignus ille VLYSSES. Fuit quidē ille infra fortunā reginæ. Verùm regina cogitauit, non quantus ille, sed in illo quantum momenti erat ad reip. pacem. Fuit hic iuuenis, Baro dignitate, sanguine Princeps, ex Angliæ regia stirpe tàm propè fluens, vt Mariæ Stuartæ cum eo post Elyzabetham videretur futura contentio aut certè disceptatio de regno Anglicano. Series sanguinis hoc fonte & continuatione est. Elyzabethæ Maria Stuarta, Maria mater Darlæi, matri Darlæus debebat succedere. Res quàm nota semper doctis, tàm nunc etiam trita illis ex populo. Adde Darlæo, Stuarto fuisse cognomen ex Scoto semine regium. Ad sopiendam litem voluit regina riualem, etiam infra suam dignitatem; ad tuendum cognominis regij honorem voluit Stuartum, etiam paupetculum. Laudatur Reginæ ibi pietas, quæ Rempublicam, non se; hìc prudentia, quæ se, non fumum spectabat, & fortunam. Iacobus spurius frendens his nuptiis excludi spem summi in Scotia imperij (videbatur certè fore ex tàm vegeta stirpe flos) suscipit cogitationem de Darlæis, patre & filio, extinguendis, atque ipsa regina in lacus Leuini arcem, tamquàm carcerem, condenda. QVID NON COGIS SACRA REGNI FAMES? Sed vt videatis Dei prouidentiam in maximis maximè enitentem, contra spem, supra malitiam improborum, aperitur consilium, Darlæi seruantur, succedunt nuptiæ, timet spurius. Lenitas Reginæ, & animo antecepra opinio de fide fratris sui (hoc nomine honestabat illa labem Iacobi) facit, vt timor spurio potiùs augeat spem, quàm animos minuat Pulchrè ille; TIMOR, SI NON COERCEA-

TVR,

TVR, ACVIT. NAM VBI LOCVS EST PVRGATIONI SCELERIS, ET SEMEL PVRGATVM EST, AGGREDIMVR POSTEA FACILES, QVAE TIMIDI ANTEA PVRGAVIMVS. Id hîc clarè Nam ſpurius purgando ſceleri adhibet artificium frontis & verbi, tam callidè, tàm tectè, vt credatur non cogitaſſe, quod iurauit facere. Quare vt ſit nec timor, nec timoris cauſa, mentitur nouus Catilina amorem, fidem, animum bonum erga Darlæum, & mentitur non fronte tantùm, ſed etiam verbo ſtructo affabrè. Iam diu eſſe, cùm illius cauſa cuperet ad inſignem amoris notam aliquid, non commune illud & leuiculum poſitum in verbo, in nutu, in manu, ſed diadema, Scotiam, nomen regium, omnia ſumma. Hoc deberi virtuti, perſonæ, cognomini, indoli, cõmunioni lecti, qua reginæ iungitur. Tàm inſignem iniuriam tantis vel meritis, vel officiis factam non poſſe, non debere ferri. Prudentiam reliquis Scotiæ nobilibus inſculpſiſſe eam mentem, vt velint; fortunam reliquiſſe eam facultatem, vt poſſint eum hoc regis nomine & honore ornare, ipſe ſe ſi excitet, aut veriùs ipſe ſe ſi non deprimat. Eſſe fractioris animi, potiùs ſequi nutum & quaſi caudam fœminæ, quam mentem & lacertos viri. Sumat ipſe animos, facilè virum præferri fœminæ, extra Rempublicam Amazonum, apud Scotos maximè, qui à iactis regni fundamentis principem ſuum voluerunt vocari non Scotiæ, quaſi agri, ſed Scotorum, quaſi virorum regem. facilè permitti Scotiam reginæ, Scotos velle regem, & Darlæum regem. Ad aucupium gratiæ hactenus. Ad inuidiam iſtud, Reginam nec benè facere, nec prudenter cogitare, quæ quem aſciuit in Societatem lecti, eum non ornet regis nomine. Mirari ſe, Darlæum, qui in reliquis rebus animi maximi & cœleſte quid ſpirantis ædat ſigna, hic abiectè & anguſtè, ſinere ſe

con-

„ contemni à fœmina. Esse reginam, mollius ferendam;
„ sed reginam contemptricem, non semper ferendam.
„ Quid? quòd inferat regina iniuriam, non sua volunta-
„ te, sed consilio Dauidis Itali? non concoquendam fa-
„ cilè iniuriam ab hoc homulo, qui tàm impotēter fert
„ fortunam prosperè fluentem, vt & nobiles contem-
„ nat, & infra omnes nobiles reginæ maritum abiiciat.

Dauid iste Subaudus fuit, non magnæ familiæ, sed multi iudicij vir, hoc nomine charissimus reginæ, quòd dignus videretur, qui esset charissimus omnibus, prudens, sagax, vafer in omnem partem, & vsu iam factus gnarus Reipublicæ; vt quàm facilè videret conatus malorum, & eluderet, tàm libenter laudaret consilia bonorum, & iuuaret. Id in isto inerat vitij, quòd vitis videbatur fœmina, cantillans scilicet mollius, quàm decebat virum; sæpius, quàm consiliarium reginæ. Quanquam quis repræhendat, eum miscuisse vtile dulci? omne tulit punctum, meo, Horatij, saniorum iudicio. Malè profectò perstringunt reginam, quòd hunc aurium animorumque artificem asciuerit in Societatem secretiorum consiliorum, multisque honoribus auxerit. Vnus enim omnia, musicus honestam voluptatem, sanum consilium prudentissimus attulerat, HOC SOLVM NOMINE INFOELIX, QVOD IN ALIENA TERRA ERAT NIMIVM FOELIX. Nam odium erat in eum omnium, hæreticorum vt Catholicum, Catholicorum vt potentem, coniuratorum vt fidum, fauentium vt superbum Reip. rectorem, & sua voluntate solum. Hæreticis non satis erat odisse Catholicum, nisi etiam tendant insidias capiti, quod habebat vt oculos videndis, sic mentem excludendis illorum machinationibus. Omni itaque dimicatione cōtendunt, vt hos oculos, hanc mentem eruant Reip. huic rei seritur lis inter Dauidem & Darlæum. Astutè.

Hac face posse deleri & à Darlæo Dauidem, & Darlæum à regina, & reginam à seditiosis, idque solò periculo eorum, quos solos spuri' voluit deleri. Hinc est, cur Darlæus audiat aliquando sales, aliquandò conuitia spurij in Dauidem tanquam riualem hostemque regij nominis. Reprahendebant alij Italum. Vbi istud reprahenditur? in Anglia? stultè, vbi tùm demùm habentur optimi viri, cùm sint imitatione Itali. At vbi tandem istud reprahenditur? in Anglia? iniquè, vbi honos, ingenio, non genti, virtuti, non sanguini habetur, si quo alio in loco: nisi fortè Caluinus inuerterit orbem rerum, & statuerit nouam legem, præferendi pessimos suos, optimis alienis. Cùm spurius nomen Dauidis omni sermone vsurpet ad conuitium Darlæi, nec quicquam proficiat (Darlæus enim hactenus viderat, quem Regina habebat cordi, sibi non debere esse odio) frendere vehementiùs, quàm vt iram possit tenere intra septa pectoris. Propè enim esse, vt excidat omni spe regni, si communio illa lecti inter Darlæum & reginam diù maneret integra. Ex tàm pulchra stirpe, pulchram fore prolem. In prole quæ spes reliqua? communionem illam, cùm non possit arte dissui, vi disrumpendam. Coit societatem consiliorum cum suis. Itur in sententiam capiendi arma, specie vindicandæ nobilitatis ab iniuriis Reginæ, totùm incumbentis in partes Pontificias. Res Scotiæ id temporis hoc statuerant. Nobiles hæretici, diu erat, cùm Ecclesias expilassent & monasteria, quodque erat vel opimi agri, vel lautæ supellectilis, rapuissent, addixissent sibi, quantum poterant, sua quisque vi. Illi etiam qui rem regni, & tenellam reginæ ætatem regebant, plurimum thesaurum regium vel domum suam seuocarant, vel aliis Cerberis, tanquam bolum obstruendo ori, obiecerant. Legeram, & de perfidia Caluiniana

certè credideram, rei regiæ & Ecclesiasticæ in tres partes diuisæ, duas regno & Ecclesiæ præcerptas perfidia Caluinianorum cessisse nobilitati. Regina non fert hanc regni labem & imminutionem, sed primo quoque tempore refigit, id quicquid donationis, dicti, capitis in illa suæ ætatulæ infirmitate cõtra ius fasq; æditi, rem solij & diadematis traduxerat aliò. Iustè, siue spectes rem Reip. nefariè occupatã, siue aciem defigas in regni leges, quæ regi vigesimum tertium aut quintũ ætatis annũ agenti faciunt potestatem liberã rescindẽdi, quicquid ab aliis in suæ ætatis infirmitate dictum, factũ contra maiestatem. Viderant maiores, viri à natura & rerum vsu præclarè informati, hac salutari lege, tanquam fræno, cohibitum iri illam auaritiæ sordem, qua plurimi regiæ ætatulæ administratores, & vsi sunt, & vsuri videbantur, in re solij domum suam seuocanda. Spurius vt faceret reginæ inuidiam, spargit, quicquid nobiles occuparant Ecclesiastici fundi & supellectilis, id reginam ex illorum domibus & familiis in Ecclesias iterum & monasteria auersuram. Rationem hanc excogitari extremam per cuniculos vt nobilitatis subruendæ, sic papismi excitandi; incepisse in re regia, desituram in Ecclesiastica. Timebant omnes, quorum intererat, vel quòd rem regiam viderant restitutam, vel quòd spurius constantissimè confirmarat. De re regia erat susurrus tantùm, PERICVLOSVS SANE, QVIA DE RE REGIA. At de re Ecclesiastica apertæ erant querelæ omnium, se quidlibet potiùs & priùs admissuros, quàm papismum; Reginam posse ferri papismi fautricem & fotricem, at papistarum actricem & auctricem debere aut eiici, aut in ordinem cogi. Ex querelis nata sunt arma. Huc affluit quasi ad sentinam, quicquid erat sordium Caluinianarum in Scotia (erat autem plurimum) vt defenden-

fendentium nobilitatem & Caluinum. Iacobus spurius, author, dux belli. Verùm incepit maiori animo, quàm euentu. Nam eodem ferè tempore increpuit belli & cōcepti, & confecti fama. Hæretici quidem se aggregabant Iacobo plures & instructiores. Catholici tamen, Deo & regina nixi, accisis hæreticorum viribus, spurium compulerunt in latebras, & latebris fœdiorem fugam. Quippe in Scotia cùm intelligeret VVLPES, nullam sibi latebram fore tàm tutam, & inclusam, quam hi Dei venatores odore quodam vestigij non persentiscerent, correptauit in Angliam, seque abdidit in gremium reginæ, quæ bonos Scotos & Reip. fauentes euertebat bonis, omnibusque iniuriis vexabat, pessimos verò, maximè qui perduellionis & hæreseos fraude deuincti erant, omni amore & officio complectebatur. Nō possum non hîc monere bonam fœminam, QVAE INSIDIIS SIC PERDIT, INSIDIIS PERDITVM IRI: nisi fraudes, quas concepit religionis & Reip. violatæ inexpiabiles, eluat vindicetque dolore, lachrymis, bona fruge. Nōne aperta fraus, SI QVID TAMEN IN FRAVDE POSSIT ESSE APERTVM? Vt persuadeatur bonis Scotis, qui à regina erant, nullam Elyzabethæ cum perduellibus Scotis communionem esse & societatem vel consilij, vel fraudis: publicè nunquàm illa spurio fecit copiam oris aut auris, quin potiùs conuitium fecit, vt ingrato, vt perduelli, vt indigno luce communi. Frustrà dissimulas Elyzabetha. Scoti nec tàm cæci sunt, vt non videant; nec tàm stulti, vt non intelligant, quam telam intexis in illorum perniciem. Norāt priuatas tibi cum spurio congressiones, norant quo duce, norant cui rei pecuniam subiectam, consilia inita, fraudem conceptam. Omnia occulta sinerem parietibus priuatis tegi, nisi quàm erant tunc priuata paucis, tàm essent nunc a-

petta omnibus. Has Angliæ tenebras ſpurius non patitur ſibi fluere ſine fructu. Artificio enim ſuo, & precibus quorundam Anglorum, animum Reginæ Scotæ facilem flexibilemque ad omnem mititatis ſpeciem expugnat, atque reditum exorat ad patriam, ad honorem, ad gratiam. Verùm cùm probè ſciret, Dauide Italo viuo, nunquam ſe domi inuenturum aut locum mendacio, aut inſidiis velum, in id operam dat ſedulò, vt iſte ſuorum conſiliorum obex ſummus & ſolus priùs moueatur, quàm ipſe Scotiam veſtigio inſiſtat. Datum ergò per literas hoc negotium paucis ſuæ ſordis hominibus, præſcipta ratio, prælata ſpes fortunæ, ſi ſeriò agāt. Agunt ſeriò. Siquidem regem inducunt eò, vt quæ antè ſpurius ſeuerat ſuſpicionum ſemina, illa iam ille credat eſſe vera, à Dauide ſcilicet ſe contemni, lectum genialem violari, diſſipari rem ſolij, nobilitatem neglectim haberi, denique vnum omnia & poſſe, & facere tanta ſuperbia, vt quàm ſit illud priuatim regi minutum ad vilitatem animi, tàm regno eſſet publicè fœdum ad infamiam. Rex pro impetu illo, quo adoleſcentes feruent, vindicandæ infamiæ, cum his proditoribus coit ſocietatem interimendi Dauidis. Huius facinotis, vix eſt, vt ſtatuam maiorem ne fraudem in conſilio, an audaciam in facto, an barbariem in modo, an contemptionem reginæ in tempore. Eſt enim in palatio regio locus, anguſtè incluſus, ſed, vt ſepoſitus à turbis, percommodus menſæ. Regina cùm vellet ſe ſubducere turbis pompæ, & obtutibus reliqui populi, qui frequens ſæpe in menſam irruperat, ſecedebat in has anguſtias, paucoſque adhibebat vel menſæ ſocios, vel ſermonis teſtes. Aſciti plærunque Dauid, & Comitis Argatheliæ vxor, participes, ille ſecretæ cogitationis, hæc honeſtæ voluptatis. Nocte, quæ Dauidis fuit vltima, ſoli illi

duo

dùo cum regina cænabant. Dauid, vel quòd inaudierat susurrum, vel quòd diuinarat (DIVINAT ENIM MENS IN MORTIS ARTICVLO, ET COELESTI INSTINCTIONE VIDET MALVM PROXIME APPETENS) reginæ narrat de insidiis, & inhorrescens narrat, quasi pugionibus iam in suo pulmone hærentibus. Regina iubet, bono esse animo. Non aliquid periculi esse ab insidiis, quæ foris tenduntur: nec quemquam esse tàm proiecta audacia, qui illum recessum violet. Insidiæ eò minùs timentur, quò certiùs sibi persuadet regina, regem maritum esse ab illa labe integrum. Nam aditus in illum recessum fuit ex regis solùm cubiculo, quod infra reginam erat, locus sanè commodus ad insidias. Ex cubiculo regis, scalæ erant vt angustiis & tenebris impeditæ, sic sinu & anfractu incisæ. In supremo gradu ostium erat ad reginæ cubiculum, ad cellam, ad omnia adyta, peruium soli regi. Rex qua opportunitate vti debuit ad honorem & voluptatem, ea abutitur ad fraudem reginæque extremam pœnè miseriam. Ex hoc ostio tectè se insinuat in locum cœnæ Patritius Ruuenus, fax & fæx sicariorum, aperiente & præeunte rege. Ruuenum putas, quis homo? tectissimus ad fraudem, promptissimus ad scœlus, tàm cuiq; inimicus, quàm quisque virtuti amicus. Oderat Reginam, vt Catholicam, vt aliis bonis notis insignem, sed nullo alio infestiùs nomine oderat, quàm vt reginam, vir contemptor & violator omnis authoritatis, humanæ, diuinæ. HAEC ILLVSTRIS EST NOTA SERIO CALVINIZANTIS. NAM ODISSE OMNES BONOS, MAXIME PRINCIPES ET REGES, ISTVD EST CALVINIZARE PERFECTE ET AD NORMAM. Irruptio ipsa per se etsi satis fuerat terrere hominem omni parte infractum, tamen illa animi vis fuit reginæ iniecta è cœlo, vt moueretur specie non tàm irruptionis, quam hu-

ius hominis, armati, globo ficariorũ ſtipati, & macie cutisq; ſquallore, quem inualitudo longa induxerat, monſtroſè fœdi. Regina, qua eſt magnitudine animi, potiùs pallida impetu iræ, quàm pauida timoris ignauia, hominem inſpicit & deſpicit molientem res nouas, in loci illius receſſu, qui nequiſſimis quibusque hactenus ſolebat eſſe inlibatus & ſacroſanctus. Ruuenus tamen Reginæ nec verita vocem, nec reuerita maieſtatẽ, maiori concepto ſpiritu, Dauidem adit, iubetque cedere locum, in quo ſedebat, ſummum ſcilicet ſummis viris. Illũ verò terræ filium, & ex hara domeſtica nõ ita pridem extractum ſtultæ fœminæ gratia, nec poſſe, nec debere ſuſtinere hunc loci ſplendorem. Noctuã illum eſſe, & ſtultè noctuã, quæ ſe putat aquilam, quòd maieſtatem Principis, tãquam ſolis lucem, ſummiſſionis quadam & ſuauitatis nube tectã intueatur fictis potiùs quàm fixis oculis. Hanc ſtultitiã non eſſe ferendam illis, qui rectã tuentur, facileque ſecernunt & noctuam ab aquila, & ſolem à nube. Quare prodeat in malam rem, ſeq́, dedat iis, qui hanc ſiue ſuperbiam, ſiue ſtultitiã poſſunt, ſolent, debent perdere. Regina, cõtempto hoc monſtro, dũ conatur oppoſitu corporis Dauidem vindicare, à nece, audit, ſentit, quæ in nulla barbarie aut à viro grauida, aut à ſubdito regina. Quis crederet? ſicarius alter, Andreas Karreus ira odioq́, inflãmatus, Reginæ iam proximæ partui obiicit ſclopum, cum minis, niſi ſe teneat, ſinatq́, Dauidem, feriendum hunc etiam per corpus eius. Per corpus? bellua, vbi mititas? per corpus Reginæ? furcifer, vbi reuerentia? per corpus reginæ grauidæ? monſtrũ, vbi pietas? ſi nõ te cohibuiſſet aut mititas erga fœminam, aut reuerentia erga Reginã, certè debuiſſet tenere intra tuas fauces vocem illã funeſtã Iacobus ſextus, aureolus ille partus, tenellis licet lateribus adhuc in-

clusus,

clusus, futuræ tamen virtutis speciem in oculo matris emittês, lateq; spargens. Etsi calamus meus difficulter hæreat in his scopulis, scopulis sanè nefaustis (ad quos vno tempore quatuor orbis gemmæ penè naufragiũ fecerant, Anglia, Scotia, Maria optimæ mentis Regina, Iacobus optimæ spei rex) tamen non possum non monere, Iacobe rex, te quàm insidiosè petitũ a Caluino inter ipsa adhuc matris latera, tã fœliciter è cœlo seruatũ fuisse, magno, quantũ auguror, Catholicæ Ecclesiæ bono. Examino, nõ numero singula. Petitus à Caluino insidiosè. Cur? vt Caluinũ apertè aggrediaris, nobisq; conficias. Etiã petitus inter latera matris. Quid inde? vt intelligas sola matris ECCLESIAE latera tibi tuta fore. E cœlo te fuisse seruatum vidimus, credimus, illi fini, vt cœlum nobis propages in Anglia, Scotia, Hybernia tua. Magnũ istud Ecclesiæ bonum, & eò maius certè, quò hæretici côtentiùs conabantur hanc aut nobis spei, aut tibi gloriæ frugẽ præcidere. Nam Murtonius ille id hoc tempore per suos egerat, vt non solùm Dauidẽ matri, sed nobis, qui triũ regnorũ continemur cõplexione, te, patrem, matrem vna auferret, & in vobis spem Catholici seminis. Omnibus coniectura est, & plærisq; etiã certa scientia, illum Karræum habuisse a spurio has partes impositas, vt Reginã tuam matrem, si per tumultũ posset, traiiceret; si non posset, timore iniecto, abortũ crearet tui, id est, spei nostræ. Si cecidisses nobis, Iacobe rex, mater fortasse tua, & pater stetissent. Quãtulo tempore, Deus bone? vobis enim viuis, nulla spes regni spurio reliqua est. At huic spei viuebat ille, quantũ viuebat. Quare quod sperabat, eũ consequi se posse nullo modo statueret, vidente aut te, Iacobe Rex, lucẽ, aut matre maritum, aut marito regnum: conspiratio fuit vt apertè suscepta contra Dauidem, sic occultè inita ad vos tres

auferendos, te luci, matrem marito, maritum regno. Antiquũ illud eſt, & ſanè verũ: MOTVS AVLAE MVLTI EXTINGVNT NON MVLTOS, SED MAGNOS; MOTVS AVLAE MAGNI EXTINGVNT NON MAGNOS, SED MVLTOS. Fuit hoc tempore in aula Scotiæ coniuratio non tam magna ex magnis, quàm multa, & à Iacobo ſpurio in totã ſentinam Caluinianã latè diffuſa, quæ huc intendebat aciẽ, vt, tribus iſtis obicibus ſublatis, ſectæ ſuæ fundamentũ in ſpurio illo iacerent altiùs, quàm vt poſſit cõmoueri. Quàm propè aberant ſicarij à ſua mente? tua hic, Deus, gratia nõ humanæ pruden tiæ vis valuit. Nã maritus niſi manu mouiſſet ſclopũ, corporiſq; obiectu cauiſſet reginę, fuiſſet certè, vt vno ictu caderent oẽs, filius, pater, mater, ſpes ſolæ regni, religionis, Dei apud nos. Satis mali fuit regno, periiſſe Dauidẽ, catũ ſanè hominẽ, mirumq; artificẽ hæreticæ fraudis, elidẽdæ, ſi pugnaret; eludendæ, ſi obſtaret. Nõ alia ꝑfectò cauſa huius necandi, quicquid boni veli inducunt mali homines. Nam alios Atheorum & Iudeorum fraudibus obſtrictos tulerunt. Tulerunt tantùm? in oculis, in medullis etiã habuerunt, vt agnatæ diſciplinæ homines, maliſq; ſuis artibus ſtudẽtes potiùs, quàm obſtantes. Malũ fuit Dauidi huic Italo, eſſe bonũ: ſed malum apud malos. In bonorũ animis hærebit ſemꝑ boni viri & in Remp. cõſulentis gratiſſima memoria. Ad filũ. Poſt necem Dauidis Regina fruſtrà clamans & fremens ſe indigniùs haberi, quàm pro dignitate, conditur ſola in cubiculi interiorẽ receſſum. In lachrymis, in precibus, in dolore defixa dũ ſe, ſuũq; partum commendat Deo, ſentit è cœlo opem, operam optatã potiùs, quàm ſperatam. Id ponderis erat in ſanctis eius lachrymis & precibus, vt maritò Deꝰ bonam mentem inſtillaret, ſuaſque cogitationes ſegregaret à cõmunione eorum, qui peſſimas mentes optimorum

ver-

verborū tegumentis inuoluebant. Nam maritus quas man⁹ attulerat ad facinus indignū tanta persona; eas recenti sanguine calentes tendit iam supplices ad Reginam de venia. Peccasse se quidem, sed errore, non odio; non mēte mala, sed alienæ fraudis instinctione. Quam ingrati animi notā cōceperat, eam se parendo, amando, benè faciendo abstersurum, si locū inuenerit gratiæ & veniæ. A DOMINO FACTVM EST ISTVD, ET TAM EST MIRABILE IN OCVLIS MEIS, inter medios sicariorū enses saluā hanc reginam, quàm à iudicum iniquitate vindicatā Susannam. Nonne à Deo est? res nō videtur cōsilij. Nonne à Deo est? extrema immanitas submittitur in summā suauitatē. Nōnè à Deo est? vincit lachrymis & solitudine, quæ maiestate & comitatu nō poterat mouere. Regina non tàm mærebat de malo facto, quā de bona iā mente mariti gaudet, maximè quòd videtur concepta, vt punctulo, sic è cœlo. Quare iubet eū sperare, cōtrà quàm meritus est, optima ab vxore, maxima à regina: si hanc viā, quā vestigio pressit, cōstantèr insistat. Amor est vtrinq; lachrymis sancitus, eò firmiùs, quò viderant iam clariùs, Regina maritū fuisse callidè circumuentū, Rex vxorē iniquè violatā. Postridiè cædis Dauidicæ, in Angliā qui fugerant cōiurati, & in his princeps Iacobus spurius redeunt auxilio & cōsilio sicariis, tanta reliqui negotij nectēdi opportunitate, quantā è cœlo sanctissimus quisq; vix sperarit: vt videas istis perduellibus occasiones quæsitas, nō obiectas. Res in Anglia hoc ordine est nexa, vt priùs Dauid extinguatur, quā spurius redeat; redeat tamen spurius ipso articulo, qui cædē excipit, opportunè sicariis, ne hi scilicet priùs sceleris luant pœnas capite, quàm spurius præsto possit esse cōsilio. Res vt nexa, sic confecta, tàm infœlicitèr bonis, quā malis cōmodè. Nam proximo post cœdē die (vt dixi) spurius

cum suis ex Anglia in aulam afferr fictam mentem regibus, certam pestem regno. Sicarij quia sciebāt aulā plenā tumultu, nec in tanto tumultu posse exerceri iudiciū, eunt ptiùs ad prætoriū, quā diuersoriū. Cùm non esset, qui ad tribunal sederet, partim causati, diem hanc dictā, qua vadarentur, partim questi tribunal vacuum iudice ad statam diem, pœnā deprecantur à se, ac culpā totam deriuant rectè in Dauidem, aliosq; reginæ amicos, quasi quorū maleficio excitæ turbæ, deserta fora, iustitia negata, Respublica seditionibus & turbis permista. Malitiosè, siue diē adferant, siue causam. Nā nec dies vlla vadimonio dicta, nec causa fori deserti ex iudicum ignauia, sed ex reorum malitia. Id enim egerunt omni dimicatione p suos, ne in tumultu & pauore omniū possit esse forum, nedum lex fori. Deindè quid petunt forū & tribunal? ridiculè sanè, ad tegumentū potiùs sceleris, quā deprecationē. Appellabant indè ex Anglia, nō ad suæ causæ iustitiā, sed ad reginæ clementiā. Notum enim publicè erat, eos contra reginā arma cœpisse fraude, posuisse vi, metu pœnæ fugisse in Angliā, ac tandē, interpositu Anglæ, sceleris veniā orasse & exorasse: vt hinc pateat hos nebulones in foro veriùs fucū malæ, quā bonæ causæ iustitiā quæsiisse. Eodē die, quo hic fucus erat foro publicè factus, spurius adit reginā, salutat, offert operā, prefert fidem, & stara fronte, quasi à recentis cædis conscientia integellus, petit veniā sceleribus præteritis, & futuris honoribus spē. Regina, fœmina profectò naturæ supra fœminas beneficæ, omnia facit, quibus suadeat & persuadeat, in suo iam animo de fratris (fratris nomine spuriū ornabat) aut malo facto, aut mala mente, ne tenuissimā quidem suspicionem residere. Tumultuatur interea aula, & partim suspicionib⁹, partim rumorib⁹ plena amat, odit, desperat, spetat, quærit quod

non

non inuenit, inuenit quod non quærit, timet, insidiatur, cogitat asyla, quidlibet agit, nec quicquam agit: vt qui Cæsares legerit interemptos, Brutos aliquos timeat in aula, verbo dulci mentem perfidam velantes. Regina (qua est acie & intelligentia rerum) ex apertis iudicijs odorata occultas insidias, illasq; illa nocte exituras in neruum: confert caput cum marito de modo præsentis periculi declinandi. In mansione inquit esse mortem, in fuga aperta apertum discrimen. Maritus vidẽs & tangẽs nõ id agi, vt, extincto Dauide, ipse solus regnaret (id enim obtendebatur) sed vt Regina nudata cõsilio magni oculatiq; viri, via fiat alijs cædib⁹: sibi timens & vxori, cõsentit in fugã. Aggrediuntur ad rem, quàm possunt tectissimè. NAM PRODITIO TAM EST OCVLATA, VT CONTRA DEBEAS TE AVT NON MOVERE, AVT MOVERE OCCVLTE. Quare mentiti alienas personas, Rex & Regina, nocte elapsi per posticum, occultè primùm cum nobili vno in Setonias ædes, apertè pòst, regio comitatu in Dunbarrum castrum concedunt. REIP. SEDITIONIBVS PERMISTÆ NERVOS, NIHIL EST, QVOD FACILIVS INCIDAT, QVAM IMPVNITAS SCELERVM. Regina ergò vt viam obstruat sceleribus & cædibus, quæ ad communem perniciem videbantur paulò pòst erupturæ, in hoc recessu, collectis animis & viribus, nihil habet prius aut antiquius, quàm vt authores Dauidicæ cædis laqueo legum irretitos vindicet. Cõquisiti sontes. Multati, vnus laqueo, pecunia alter, exilio hic, ille agro, alia pœna ali⁹, maxima aut minima, prout quemque maxima aut minima sceleris contagio infecit. Murtonius, quo nihil habuit Scotia tectius ad fraudem, ingeniosius ad scelus, se contulit in latebras, vt qui cædis author & princeps præter cæteros erat. Meritò. Nam Dauid tàm erat in omnem reip. partem intentus, vt quamcunq;

fraudem conciperet Mortonius,ipsi illa,Dauidis astu &arte,efflueret tanquā anguilla inter medios digitos. Etiam adempta huic publici muneris procuratio, & collata Dauidi. Ex duplici ergò capite erat,cur Mortonius Dauidi mortem cuperet & crearet, vt fautori publicè,vt priuatìm æmulo. Finis est quæstioni,principium clementiæ. Magnum hìc nituit reginæ iudicium, quæ quæstionis seueritatem clementiæ sale tàm commodè temperauit & insperfit, vt ipsi malefici, existimatores rei bonæ non boni, plus statuerint in ea clementiæ ad deliniendos hostes,quàm iustitiæ ad corrigēdos malos. Non debuit ali impunitate improbitas. Statuit ergò Regina exemplū in percursores. At cùm plurimi,qui erant hac sceleris flāma non tacti solùm,sed ambusti, facilè niterentur excusatione absentiæ, spurius scilicet frater, & Comes Argatholiæ,principes illi quidē viri & beneficio Reginæ in rep.magni: eam Regina noluit suo iudicio facere iniuriam, vt quos paulò antè posuit in numero, eos mox omni dignitate exueret. Aggressa ergò homines malos bona arte dicit se, &, quod cogitarunt,agnoscere; &, quod fecerunt, ignoscere. Mentem esse & semper fuisse sanandi, non perdendi; satis iustitiæ, è reip. quasi corpore execuisse strumas; clementiæ se lumen ostensuram illis, grauisuramque intimis sensibus,si quos magnos fecerit munere, eos clementia possit facere bonos. Promittunt largè & ex larga promissione largior spes, quàm pro re, & hoc mentiū habitu.In ipsa temporis progressione Regina vt omnibus euoluat inspiciendam & perspiciendam mentē sinceram,omnisq; tegumenti expertem, spurium fratrē non solùm in gratiā recipit pænitentem, sed tanquam sanguinis communione astrictum ascifcit in secretiorum consiliorum societatem, omnique

honore ornat, siue consulat priuatìm, siue apertè appellet. Etiam maritum suum, quem anteà pro merito de cæde in suis oculis contra maiestatem patrata paulò asperiùs habuit, denuò excipit oculo, osculo, lecto, sinu. Ex hac Reginæ clementia, ingens fuit materies timoris, spurio à Rege; Regi à spurio. Nam vnum diù multumque in gratia posse esse, altero viuo aut non excluso, timebant vterque, victi sua mala conscientia, non Reginæ natura, quæ tàm solebat esse in tuendo amore constans, quàm in imbibendo clemens. Ex suspicione sunt insidiæ. Spurius timet, ne Rex aperiret Reginæ, quis basiliscus vel illa oua posuerat, vel pullos illos excluserat ad necem Dauidis, infamiam Reginæ, periculum reip. Hactenùs se suspectum, iam Reginæ notum fore authorem istarum turbarum, facilèque exclusum iri loco graduq; , vt apertæ perduellionis reum. Regi enim, alijsq; , qui à rege erant, faces præferebat ipse ad ista, quæ erant; ad illa, quæ timebantur fore, si malis cõsilijs, hac conciliatæ amicitiæ luce, locus nõ fuisset obstructus. Nunq̃ sanè spurius sperabat, fore regi à tanta petulantia reditionẽ in gratiã. Contrà rex ægrè ferre, honorẽ illũ habitũ spurio: hac rep. hac gratia, hac luce honoris, in qua versabatur hostis omniũ bonorũ certissimus, se diù nõ posse stare, aut certè difficultèr posse: periculo & difficultati ponendum esse obicem, ipso vestigio; nisi velit aut certò mori, aut perpetuò viuere in cura. Ad curam timoremq; augẽdũ illud pondus erat, quòd rex cognouerat ingenium spurij inquietum, insidiosum, versatile. Regina in hac consiliorum communione cum spurio & frequentèr, & familiaritèr inita, si exprobaret malas insidias, mala consilia contra maiestatem, immò si leuissimo signo ostenderet, se cognosse, ex qua sentina illæ

labes fluerent: ſciebat rex ſe capite, aut certè capitis inſidijs luiturum ſilentij violati pænam. Se viuo, ſpurium non eſſe tam nulla, aut firma fronte, vt audeat negare; anteuertendas inſidias, niſi velit inſidijs vt certò peti, ſic citò perdi. Hæ curæ vtrumq; ita coquebant, vt nihil propius eſſet in dies, quam vtriq; ab vtroq; certa nex. Rex, prope eſt, vt moriatur præ timore, cura, ira. Adit ergò Reginã, narrat periculũ, quod ſibi, illi, ſolio, patriæ impendet ab iſto perduelle, niſi auferatur. Nõ credẽdu fronti, antea fallaci; nõ mẽri anteà inſidioſæ; nõ linguæ, anteà mẽdaci; nõ ſanguini anteà proditori. Si putet fortaſsè, fratrẽ, ſpuriũ timeat labẽ hominum inſidiantiũ benè natæ ſoboli, vtpote cum cuius honore illorum dedecus comparatum ſordeſcit magis. Se noſſe illius ingenium. Præ timore, præ odio, præ ambitione nõ priùs velle, non priùs poſſe quieſcere, quàm diadema Reginæ capiti detractum ſibi impoſuerit. SPVRIIS SEMPER IVS POTIVS QVAM ANIMOS DEFVISSE AD IMPERIA, NON QVOD OMNES SPVRII MALI, SED QVOD TOT MIRACVLA, QVOT BONI REPERIANTVR IN NATVRA, VEL EX INFERNI FÆCE, VEL EX CÆLI FACE OMNES, INSIGNITER SCILICET BONOS, AVT INSIGNITER MALOS. Deindè hunc ſpeciatim ſpurium, quantum libarit generoſi ex patre rege, tantum hauſiſſe inſidioſi & ficti ex matre ſaga, totâm vitâm dedira peſſimis artibus. Cauendum, ni auferatur; auferendum, ne caueatur. Se ſtatuiſſe eius mortem; per vitam ſuam, per maieſtatem regni, per religionis ſanctitatem, per omnia bona, quæ ſunt, eruntq, Reginæ, rogare, ne quid dicat, pugnet contrà. Regina ægrè ferre hanc mariti mentẽ, eumq; acriùs caſtigare vt ſicarium, qui necem Dauidis nece fratris, quaſi ſcelus ſcelere, conatur cumulare. Si quid litis, lege, non inſidijs, dirimendum;

ſi quid ſuſpicionis, humanitate, non ſica euellendum. Addere tandem minas, ſi pergat. Sperabat enim optimæ mentis Regina, ſe negotium priùs cōpoſituram, quā eruperit ad apertam vim. Interim vtrumq; amare, illum vt maritum; hunc, vt fratrem. Rex ira, metu, iuuentute præferuidus, modò calêre, modò fluere frigidiuſculo ſudore, ſemper calumniari inſidias, fraudem, malitiam ſpurij. Vt in quemq; proximè incidit, ita in eius pectus maximè effundere, quicquid odiū, ira, timor dictarunt contra ſpurium; minari mortem, moliri mortem, adprecari ſibi adiutores quoslibet; omnia promiſcuè, vt inconſideratus; impotenter, vt iratus; imprudenter, vt iuuenis. Illi, qui promiſerant manum & operam, vel timentes Reginam optimè iam animatam in fratrem, vel ex fide prodita aucupantes bonam gratiam, aperiunt ſpurio, quid rex aut minatur, aut molitur. Sat dictum prudenti. Timet, ſed tacet. Didicit enim vſu, NVNQVAM COGITATIONES EXITVRAS IN MYSTERIA AVLÆ, SI EVVLGENTVR ANTE TEMPVS, ANTE OPORTVNITATEM VT EX SEMINIBVS TERRÆ SINV COHIBITIS FRVGEM ET MESSEM SIC EX COGITATIONIBVS OCCVLTIS, ARTISQVE VELO OBDVCTIS EXIRE ILLA MAGNA AVLÆ MIRACVLA. COGITATIONES ENIM EXPRESSÆ PRODVNT AVTHOREM, SVPPRESSÆ PERDVNT HOSTEM. Spuri' ergò agere, quaſi nihil vellet agere, frōte & vultu ſuſtinere ſimulationem amicitiæ aduerſus regem magnæ. Quò tectiùs, eò ſecuriùs. Verùm ipſe cùm plus adferret mentis ad conſilium, quam animi ad factum, neq; crederet niſi Corcvlis ſuis, quos habebat malarum artium authores: arte aſtuq; vicit à Regina, vt Mortonio, aliiſque (qui conſcij necis Dauidicæ, & pœnæ, ſi manſiſſent, præſcij condiderant ſe in latebras) pateret redi-

tio

tio non solùm in aulam, sed etiam in gratiam. Nouerat spurius, quanti refert, in cædibus habere Murtonios præsentes. Erat Murtonius iste (vt vno verbo complicem vniuersam notionem) audacissimorum insidiosissimus, insidiosissimorum superbissimus, superbissimorum auarissimus, auarissimorum libidinosissimus. Quale monstrũ? ex quibus vitijs, & inter se quàm diuersis conflatum? alios cohibet aut auaritia à libidine, aut superbia ab auaritia, aut insidiæ à superbia, aut audacia ab insidijs. At iste ita aptus est & mistus ex omnibus, vt æquè stupeas confusa vitia omnia in vnum, atque vnum ex tàm diuersis factum & conflatum. Ferunt isti duo sibi mutuas operas, cerebri, spurius Murtonio; lacerti, Murtonius spurio. Nam quàm spurius in inueniendo catus, tàm in aggrediendo scelere audax Murtonius. Murtonij ergò vicariam operam supponit spurius, vt in nece Dauidis anteà, sic hoc tempore in regis insidijs, securus ille animi, & meditãs potiùs quàm moliens regi suo mortem. Comes Murtonius toto animo & cogitatione intẽtissima defixus in regis necem, alios vocat in societatem sceleris, magnos illos, qui audeant subire; multos, qui possint concoquere inuidiam sceleris. In his princeps Bothuellius. Cùm hoc agunt, vt solus agat omnia. præmium necis regiæ promittunt, Reginam ipsam. De vxore, quam habuit Bothuellus, facilè extortum iri libellum repudij. Reginam nihil moretur. Si resistat, cogendam huc minis; si annuat, colendam omni officio, vt pulcherrimam orbis. Bothuellus nihil habet prius, quàm vt prædam hanc, opimam, optimam regni, consequatur. Etiam omnia quasi in eius fælicitatem conspirarent, fluunt ad voluntatem, locus, tempus, opportunitas, ministri sceleris. Illud enim tempus dictum

erat

erat conuentui Edimburgi habendo. Hùc cōfluxerat multa nobilitas, vt in multitudine quà amantium, quà odientium, putaretur cædis suspicio posse facilè deriuari aliò. Deinde Rex extra vrbis mænia, morbidus scilicet ad salubrioris aeris commodam placidamque captationem, hæsit. Bothuellus cum percussoribus nocte è castello surreptat ad Regis diuersorium, puluerem tormentarium spargit subtus ædibus Regijs, artem certam conuellendis subruendisque fundamentis. Rumor est, mentem & spem excidisse primùm Bothuello. Volebat enim vi pulueris subrutas ædes obterere regem; sed regem, animaduersis insidijs, cum puero correptasse in locum subterraneum. Bothuellum autem canis & vestigij indicio inuentos & erutos strangulasse. Certior fama, inruisse prius sicarios in cubiculum Regium, occupatumque, &, interpressis faucibus, extinctum exposuisse cùm puero in citimum agrum, quasi vi pulueris iactum in aera. Quicquid est de modo, ædes subrutæ, rex interemptus, turbatum in aula. Varius sermo, horum illum, illorum hunc suspicantium authorem sceleris. Spurius sibi cauit à sceleris, si non suspicione, certè flamma. Nam, simulato vxoris graui morbo, diem antè cesserat aula, quàm rex senserat vim. Hæc spurij exceptatio, obtenta velo vxorij morbi, bonis præbuit materiem suspicandi malè de illo. Quò enim magis conabatur pedem exuere laqueo, eò collum induebat magis. Quicquid alij suspicantur & ogganniunt, ipse in sinu gaudet, ereptum iam è rebus, qui res illi fecit turbidiores; reliqua sperabat fore proniora. siquidem Reginam, vt fæminam, vt meticulosam, & impotem consilij in tantis turbis facilè posse indui in laqueum. Huc enim intenta acies, vt Regina

sublata,

ſublata, aut in ordinem redacta, ſpurius ſolium aſcendat, & diadema hæredi intercipiat. Obex illi à Regina viua, & ſolus obex, vel remouendus arte, vel diſcindendus vi. Arte incepit, vi finijt. Erat Bothuellus, vir maximorum ſpirituum, quos ambitionis flamma perpetim alebat. Huic flammæ ſubijciebat ſpurius materiem benè magnam ex ſpe potiundæ Reginæ. Perſuadet nihil impedimenti in vxore eſſe, facilè diuortium impetrari; Reginam coactum iri, ſi repugnet; irretitum iri, ſi propendeat; ſe ſuoſq; omnes adfore manu, conſilio, virtute, & ad rem ſanctiùs confirmãdam, fidem quemq; ſuam teſtari & obſtringere iuramento, ſyngrapha, ſigillo. Bothuellus gratulatus è cœlo obiectam ſibi prædam opimam, optimam orbis, & reputans ſecum potiùs quid vani decoris, quàm quid veri dedecoris, ſudat, alget, vt in amore Reginæ, vt de re regni: nec priùs poſuit modum furori & flagitio, quàm ſe & Reginam ſuſpicionum & legum pedicis implicitos penitùs perdiderat. Præſat per ſe, per ſuos: ſed per ſuos obtinet, non per ſe. Spurius enim mentem Reginæ pertentat omni arte, quoad expugnarat.
» Eſſe turbas, ſolam non poſſe compeſcere; eſſe inſidi-
» as, fæminam non poſſe excludere; eſſe molem regni,
» iuuenculam non poſſe ſuſtinere; deindè res turbatas,
» ſine Atlantis alicuius humeris fore perditas. Quare
» niſi velit pati extrema omnia, in ſocietatem lecti, pe-
» riculi, conſilij eſſe aſciſcendum, qui poſſit, qui velit,
» qui audeat opponere frõtem. Huius notæ eſſe Both-
» uellum, tàm heroem virtute, quàm ſpecie hominẽ.
» Huius virtuti nihil inuiũ, huius viribus nihil obui-
» um. Si pergat eſſe ſtrepera, nec ſanis conſilijs acquieſ-
» cat, ſolam fore, & planè perituram, quia ſolam; quam-
» quàm perituram non ſolam, ſed cum rep. miſerrimè.
» Regina mouetur facilè reip. nomine, & permouetur

in Bothuellij nuptias. Verùm cùm fuerit ille ambustus flamma suspicionis de regis nece, priùs se cohibituram assensum, quàm TRIBVNAL, pro more gentis veteri, eum declarat purum illius sceleris. Spurius vrget rem, in qua momentum suæ spei. Dicta dies iudicio. Obit vadimonium Bothuellus. Murtonius Comes, cerebrum manusq; spurij, aliique huius sordis clientes agunt causam Bothuellij, quasi suam; immò maiori contentione, quàm suā. Nam quod ipsi suo nomine vix ausi fuerant tentare, vt publica opinione damnatus publicè pro foro absoluatur, & à regis cæde integer declaretur, id, Bothuellij causa, perstant & præstant. Regina credens iudicium esse sincerum, nulloq; fraudis tegumento implicitum; quas nuptias cum Bothuello pacisci cogebatur, eas vt publicè salutares (hanc ei mentem impressit Spurius) potiùs quàm sibi gratas maxima regiaq; pompa celebrauit. Hìc habet, cur seriò triumphet spurius. Laqueum enim, quem multos annos nectebat Reginæ perdendæ, eius iam pedi & penè collo induxit. Siquidem has, quæ pactæ, factæ erant, nuptias, spargit non esse veras nuptias, sed feralem nuptiarum pollutionem, totique regno fatalem futuram, nisi vindicetur. Reginam calumniatur tetendisse machinationem capiti Regis, claro indicio, quòd Bothuello strauerit lectum, non solùm percussori mariti, sed marito etiam alterius vxoris. Hac specie sceleris fecit quemadmodum Reginæ & Bothuello inuidiā, sic fucum nobilitati & populo, qui Reginæ partes, quicquid conabatur spurius, nunquam videbatur deserturus, nisi sceleris aperto indicio, & iudicio. Dunkelij fiunt à Comitibus Murtonio, Atholio, Tillebornio, alijsq; harum partium, coitiones frequentes, & insidiosæ contra Reginam, nempè vt condatur illa in carcerem, capite deminua-

tur & ordine regis moueatur. Spurius vt facti non inuidiam solùm, sed suspicionem etiam domi declinaret (turpe enim esset illi, quas nuptias suasit & persuasit, eas damnare) mentitur momenta negotiorum in Gallia. Proficiscens, omnia sua voluit esse Reginæ & Bothuellij in tutela & potestate. Hac amicitiæ simulatione statuit pulchrè sublitum iri os Reginæ, nihil scilicet suspicaturæ doli ab amico tàm affabrè ficto, aut potiùs ab inimico tàm pulchrè tecto. HVIC MONSTRO, TANQUAM ALTERI DOMITIANO, NIHIL EST PERDERE, NISI POSSIT PRODERE. Post discessum spurij archirecti fraudis & sceleris, illi qui Bothuelliũ paulò antè purgârunt, purumq; cædis pronuntiarunt, indignum clamãt facinus, Bothuelliũ vti, abuti Regina, specie nuptiarũ, hominẽ maximè perlitum regis mariti sanguine; perpetuã infamiã hæsurã in nomine Scotico, nisi publicũ scelus publica pæna pietur. Sumũt arma, specie cõprehendendi Bothuelli, re vera, vt Regina petatur & perdatur. Nã Bothuellio occultè authores sunt, sese subtrahat periculo, non tàm quòd cupiant benè amico, q̃ quòd timeant secreta aulę exitura in populũ, si cõprehendatur, si tẽtetur, si prematur. Satis illis (hùc enim omnis cura) Reginam credi ream. Nõ curatur, quàm sit innocens; sed vt credatur nocens, id sagitur. MYSTERIVM EST AVLÆ, SI NON POSSIS SCELVS, INDVCERE SVSPICIONEM. FACILE HOC VIRIS MAGNIS, QUI SPLENDORE AVTHORITATIS NIXI FACILE PERSVADENT POPVLO, NON QUOD VERE VERVM, SED QUOD SPECIE VERVM. Nihil mirare. Aula aut nihil est, aut species est. Fugit Bothuellus, Regina capitur, & in lacum Leuinum, tanquam carcerem, conditur. Multæ hic calamitates Reginæ, nulla grauior, quàm matrem spurij videre, audire, timere violatricem cæ-

li (scilicet sagam; contemptricem terræ, scilicet meretricem; insigniter vtramque, scilicet impudentem. Nam tantùm abest, vt regij nominis aut numinis habeat rationem, vt se glorietur fuisse Iacobi Quinti veram vxorẽ, & ex lecto lege recta vincto susceptum suum spurium. Quæ impudentia? spurium ex recto lecto? quæ impudentia? vnius meretricis duos veros maritos, Regem, & Dominum latus Leuini? quæ impudentia? quasi ignotum esse toti Scotiæ, Porterfeldium ex triuio nescio quem, huic spurio fuisse patrem. Facilè patior sagam, vt Regem mentiatur sui spurij patrem: si reliquus orbis Porterfeldium irrideat patrem. Crux tamen Reginæ, crux sanè longè maxima, hanc timere sagam, & audire gloriosulam. Multi timebant Reginæ à poculo, alijsque tectis rationibus, quarum hæc saga erat artifex. Verùm Deus malitiam anteuertit misericordia. Nam expectatur inde è Gallia spurius, facti, infecti iudex. Multa certè in hoc genere indignissima; nihil indignius, quàm spurium fore iudicem, accusatorem, custodem. Spurium legitimæ iudicem? non fert æquitas. Subditum dominæ accusatorem? non finit lex. Hostem Reginæ custodem? non patitur ratio. Etsi illi harum fraudum in Scotia architecti omni dimicatione apud spurium laborarint, vt redeat, nec pulchras oportunitates absentia aut mora sua corrumpat: is tamen timens capiti suo, à quo omnia illa in Reginam mala deriuata sunt, significauit apertè, nisi Regina extincta, se Scotiam vestigio non impressurum. Iterùm atque iterùm vrgetur tempore, occasione, Reginæ custodia, potentia amicorum, hostium infirmitate. Acres hinc viro bono stimuli; acriores indè, quòd signis non obscuris ostenditur, hæc omnia peritura punctulo,

 nisi

nisi redeat; & qui potest stare solus, casutũ cum multis. Post hunc nuncium, res illæ omnes promptæ, expeditæque ad iter. In ipso procinctu, Gallo regi sanctè promittit omnia, Reginæ causâ. Primùm se nihil omissurum, quod ad Reginæ honorem spectat. Deinde perduelles quicquid contra Principem, patriam, leges peccarant, se vindicaturum, principis authoritate, patriæ voce, legis vi. Pulchrè dictũ. Credo, quia ad fraudem. Indicium fraudis, quòd omnia facit contraria, sed eo obtentu iustitiæ, vt putes hunc Catilinam esse Solonem. Quare vt colligat apud populum iustitiæ bonæque mentis rumusculum, omnes primùm, quos afflarat suspicionis mala aura de Regis morte, citat, capit, condemnat, vindicat laqueo. Scilicet interest reipubl. vt hic tyrannus censeatur iustus; & cædis regiæ suspicio, quæ in nomine spurij altè insederat, paucorum minutorum hominum sanguine eluatur. Post paululùm ponit vestigium in scelere, quod summum cogitarat. Nam Reginam, quasi ream cædis, partim illicit arte, partim cogit vi, vt regnum, omneque ius suum cedat filio, infanti. Mater exutâ, infans in cunis, vterque sub carnifice, aditum faciunt spurio ad regnum, quod spe iamdiu & animo deuorauerat. Inscendit ergò hic spurius solium altissimæ suæ, omniaque permiscet odijs, litibus, furore, bello, hæresi, permiscet & prostrat. Istud iste secutus est, & consecutus scelere, quod suprà inumbraui, non pinxi. Sed satis ad historiam, siue inumbrarim, siue pinxerim. Nam duxi & perduxi, perpetuo orationis filo, Scotiam ad hæresim, hæreticos ad defectionem, Regem ad mortem, Bothuellum ad exilium, Reginam ad carcerem, filium infantem ad extremum discrimen, spurium ad clauum

regni,te (mi Petre)rei ad totius perfectā cognitionē. At fortaſsè dixeris,te facilè credere ſcelus ſpurij, & quòd ego dixi,& quòd ſpuri⁹ fecit,& quòd res nexa ex re veritatem defigeret in oculis rectis. Tamen cùm hæretici oculis limis videant, ſcelusque falſis indicijs deriuent in Reginam, non æquè apertè,ſed magis ſubdolè; velles momenta rationum, quibus illi nituntur,ſua quodq; librili à me pendi. Velles hoc? ſed cur, quæſo, velles? eſſe,quod dixi, omnes æquè vident, atque tu, etiam hæretici. Quanquàm non videant hæretici, aut certè negent ſe videre. QVEMADMODVM LVCI EST INDICIVM, QVOD NON VIDET NOCTVA, SIC MOMENTVM EST VERITATI, QVOD NEGET HÆRETICVS. Tamen vt ſit plena & plana defenſio: videamus, quid mentiantur contra hanc tam apertam veritatem.

Quid tandem aduerſarij? REGINAM INTERFECISSE MARITVM. Grauiſſima ſanè, ſi vera, infamiæ; ſi falſa, calumniæ obiectio. Maritum occidi, eſt grande,ſed non ſine exemplo ſcelus. At maritum à Regina occidi ita eſt grande, vt quàm ſine exemplo eſt nouum, tàm ſit à perſona incredibile. Nam obijcitur iſtud illi Reginæ, qua nihil vidit aut ECCLESIA firmius, aut SOL pulchrius. Certè extremi ſceleris fæditas in hac firmitate & pulchritudine vix inuenerit ſedem. Monſtra vultuum pariunt monſtra ſcelerum, Nerones matricidia, filicidia Medeæ. Sint ſanè hæc arguta potiùs quàm vera: illud ſaltem verum, hunc maritum huic Reginæ fuiſſe in medullis. Amatum ab amata occidi, quis credat? adde tàm tenerè amatum, vt Regina huic flori ætatis, aut elegantiæ corporis poſtpoſuerit id, quicquid habuit orbis aut ſummum, aut pulchrum. Reginis non deſunt pro-

ci Reges,aut si desint aliquando, huic certè Reginæ deesse,nullus putes, nisi vis, te putem nullum. Nam ita dicit,ita facit,ita tuetur,vt in ore suadam, in opere Deum,in oculo ipsam venustatem, aut si quid venustate venustius,putes insedisse. Tamen hæc oris, mentis,fortunæ pænè diuinitas,contemptis regibus, hunc Baronem voluit maritum. Audes dicere, perfide,non amatum? amatum,vt pulcherrimũ à pulcherrima,vt Stuartũ à Stuarta,vt spem stirpis ab illa,in qua id quicquid erat Stuarti cognominis,sine hoc marito esset interiturum. at LITES ORTAS HVIVS AMORIS INTERSECVISSE FILVM. Quàm benè mones lites ortas, tàm malè narras intersectum filum. Potuerunt quidem lites efficere, vt Regina non æquo oculo aliquandiù maritum inspiceret; sed vt amoris constantiam, nixam altissima seruandi cognominis radice, deponeret, nunquam sanè lites potuerunt efficere. In oculo non æquo quid ponis, stulte, momenti? maritus occidit secretarium suæ vxoris, aut veriùs subditus suæ Reginæ consiliarium occidit. Molliculus sis & delicatulus,qui huic sceleri ne iniqui quidem ocelli pænam velis irrogari. Quid? quòd violauerit grauidam? in cæna? in sacro recessu? cùm infamia? non sine periculo vitæ? cùm carceris pæna? Ex media Stoa Seneca, aut certè Stoæ vel pater Socrates, vel æmulus Cato, iniurijs tàm multis, tàm magnis,iustissimè moueretur: vt iniquus sis, fæminæ de hijs si non largiaris iniquum ocellum. Extra ocellum fuisse lites, aut litium semen odium, in contrarijs argumentis apertissimis, nemo vnquam dixerit. Nam postquàm maritus non obscurè intellexerat, grauitèr à se peccatum in Reginam suam,aliòque tendere necem Dauidis,quàm quò referebant aduersarij: obstupuit, se circumuẽtum;in

doluit,

doluit Reginam violatam: vtrumq; tàm vehementèr, vt stupori & dolori non priùs posuerit modum, q̃ Regina finem significationi iræ. Ista significatio anxię magis, quàm diù expectatur. Regina enim ex supplici voce, quam sanxerāt lachrymæ, agnouit potiùs circumscriptionem aduersariorum, quàm mariti maleuolentiā, agnouit, inquam, & ignouit. Ignouisse verè & ex animo, tàm aperta sunt indicia, vt ex indicijs si iudicès, huius litis quasi flabello excitatam iudices altiorem amoris flammam, dicasq;, vt Cicero, sed veriùs quā Cicero Reginā maritū anteà dilexisse, nūc amasse. Primùm post cædē Dauidis cùm insidiæ suo maritiq; capiti non imminerēt tantū, sed incūberent; suū à mariti capite caput non seperauit, sed nocte sibi illum adiunxit, aut veriùs se illi præiuit, fugæ authorem, viæ ducem. Si voluisset mortem mariti, è media morte cur eripuit? nulla suspicione potuit consequi, quod eam fecisse non magna specie veritatis, sed infamię periculo magno aduersarij probare tàm operosè contendūt. Deindè illa profectio Glascoēsis, tàm longa, tàm impedita, insidijs tàm oportuna, nōnè loquitur apertè, quid illa illum amauerit, & quantū? In ædibus enim Setonijs, vbi omnia Reginæ arcta, & Regi omnia tuta, digressus hic ab illa Glascoam, tentatur morbo. Morbi rumor cùm primùm increpuit, volat ad illum Regina, habetque plus pensi, ad quem volat, quàm quo periculo volat. Regina hìc si quam omiserit partem vxoris aut in visendo diligentis, aut in curando fidelis; patior facilè, me non pugnante aut repugnante, vt conficias, hanc non amasse. At cùm omnia fecerit summa, etsi (qua es inuidia) non facilè concesseris amasse, tamen illud non defugies, quin quę quasi mortuuum curatione Regina excitauerit, eum fateare ab ea non deletum

insidijs. Edimburgi etiam nullum amoris signum? nullum, si non summum. Cænat, prandet, dormit, viuit apud illum, tanta amoris non significatione solùm, sed constantia & candore, vt hanc aut constantiam mouere gradu, aut candorem contentiunculæ litura inspergere se posse, Morauius spurius, & reliqui huius sententiæ propè dixeram sentinæ homines penitùs desperauerint. Non amauit Regina? vtinam aut non amasset, aut hunc amorē frontis ocelliq; velo, punctulum modo temporis, fabrè obtendisset; nō esset certè nūc, cur aut defenderemus, Reginam non sustulisse, aut doleremus, Regem sublatū. Nam quòd Regina seriò amauerit & constantèr: hæc causa hostibus, viam morti eius & quæsijsse, & inuenisse.

AT NON FVIT ELATVS CVM HONORE. Quàm malitiosè, non maledicè tantùm? maledicè quidē. Nam corpus mariti, balsamo sparsum & odore, idem tumulus, qui Iacobum eius nominis quintum Reginæ patrem, tenet & tegit. Comitatus magnorum nō magnus, vitio accusatorū, qui rariores exibant fortasse, vt Reginæ ex raro funeris comite facerent inuidiā. Quamq̄ magnæ notæ plurimi honestabāt funus, Iudices, Comites, Barones, omne genus nobiles. Si quòd spurius aberat, eiusq; factio, huiusce rei causa interpreteris funeri abfuisse honorem, quidni exclamem, malitiosè? nam sponte absentes & iudicio, domi huic iā argumento hoc captabāt momentū. Cæremoniæ quidē erant pauciores q̄ pro Reginæ aut volūtate, aut religione, statæ tamē & solēnes ad præscriptum hæreticorum, in quorum tunc potestate, omnia regni, & omnes. Sanxerunt enim legem grandi pecunia, ne quis efferatur ritu Romano, atq; authores inprimis Reginæ tunc erant; ne, hac consilij & mariti solitudine, committeret in hanc legem.

Conatum fore, si quid conetur, fortasse frustrà, certè cùm periculo, & tumultu. Non multò antè illos ipsos Principes, qui aderant, extulisse nobilissimos suos parentes nullo ritu, nulla cæremonia; vt iam videatur solenne, nihil in funere solenne; & ritè id factum institutoq; maiorum, quod sine ritu institutoq; maiorũ fiat. Quidni parêret consilio? certè erat nec res tanti ingenij, nec Regina tantuli iudicij, vt non potuerit inuenire hanc viam tegendæ fraudis, si quam concepisset. SED SIMPLICITAS ET INNOCENTIA, TVTAE IPSAE SVAE SPECIE, ID TANTVM PECCANT, QVOD NIHIL PECCANT. Regina si fecisset fraudem, texisset fraudem. Sed innocens quas res simplicitèr cogitat, eas simpliciter cùm faciat; hac causa vincitur fraudem non fecisse, quòd accusatur non texisse. Istis nebulonibus quid feceris? Reginam, si maritum efferat cum cæremonia, damnant legis violatæ; mariti verò occisi, si non efferat. Istis, inquam, nebulonibus quid feceris? satis feceris, si nebulones & dixeris, & cõtempseris. Profectò momenta videntur illis deesse, qui has minutulas nugas ornant, vrgent, perindè ac si rationes essent è medio sensu petitæ. Si quid esset, quod speciem præferret veri, quis cincinnus induceretur dictionis? color quis? AT VIDETVR ALIQVID ESSE, QVOD REGINA SCRIPSERIT AD BOTHVELLIVM. Aliquid scilicet, Reginam scripsisse ad subditum. Videamus totã rem. Regina accusatur dedisse ad Bothuellium literas, PLENAS MYSTERIORVM. Quorum? Obscura omnia, & inuolucris verborum ita complicata, vt ne Oedipus quidem elicueris. Id tamen certum ex illis, agi Regis necẽ. Quomodo certum, si obscurum? IMPERAT REGINA BOTHVELLIO, VT RES SVAS CVRET. Nugæ. Quasi nulla Reginæ cum subdito Principe res esse possit, quàm de mariti nece, præsertim in tot

motibus, tot litibus, tot belli futuri ſcintillis quotidiè emicantibus. Produnt profectò cauſæ ſuæ infirmitatem, qui ex his apiculis tàm obſcuris, tàm incertis, tàm nulla vi nixis, aucupantur ſuſpicionem necis aduerſus maritum cogitatæ. Omnes cauſæ angulos excuſſerunt, funus, cæremonias, amorem: id tandem ſummum poſt ſummam exquiſitamque diligentiam, quam adhibuerunt in cauſa, inueniunt, Reginam imperaſſe ſuo, vt RES SVAS CVRET. De nece nulla litera, de inſidiis nulla, de modo nulla, de præmio nulla: tantùm id erat, vt BOTHVELLIVS CVRET RES SVAS. Res ſuas? fortaſsè domeſticas. Res ſuas? probabiliter publicas. Res ſuas? profectò lites potiùs ſopiendas publicè, quàm priuatim inſidias marito nectendas. Multæ res Reginæ cum ſuis Principibus, multæ & graues, quas diuerſas diuerſis, vt in Reip. prima cura, dum committit, nihil mirum, ſi Bothuellio, Principi, bellatori, fido miniſtro, pauculas commendet, idque tàm frigidè, vt, verbo quaſi fracto, potiùs contentionem illi poſſit labefactare, quàm excitare. VT CVRET RES SVAS. Quàm negligenter? ſi eſſent verborum fulmina, ſi anxia cura, ſi timoris diligentia, ſi præmij mentio, ſi iræ expreſſio, ſuſpicarer hoc tragicum, quod obiicitur. Sed in leuicula iam voce, eſt certè, cur non timeam iſtud tragicum, ſed illud potiùs comicum rideam, de certa venatione, de noua veſte, de equo albicundulo, aut de minutulis rebus, quæ ſunt peruulgatæ mulierum. Si ſint hæ literæ, quid, quæſo, indè conficitur? id tantùm, vt orbis veſtram execretur impudentiam. Sed an ſint, videamus. Sunt literæ. A quo? à Regina. Ad quem? ad Bothuellium. Quo tabellario? Douglaſio. At iſte Douglaſius, qui obtenditur, in ipſo ſpiritu, quem funis præcluſerat, tàm ſuam innocentiam teſtatus, quàm ſpurij fraudem deteſta-

tus, publicè confirmat, has literas nec sibi datas, nec ad Bothuellium datas, nec à Regina datas. Datas tamen volunt à Douglasio, quicquid iste negat in illo penè tempore, quo habiturus erat Deum iudicem & vindicem mendacij, si mentitus fuisset. Ad Bothuellium verò fuisse datas, aut à Regina, minus probabile. Ad Bothuelliũ datas? æde eius nomen. At suppressum. A Regina datas? ostende huius nomen. At nullũ subnexum. Magnum certè momentum in literis istis, quę præferunt nullum nomen, aut eius, ad quem eunt; aut huius, à qua veniunt. Vnde, quæso, norũt ad Bothuellium fuisse? dixerat tabellarius. Immò negarat in ipsissimo mortis imminentis articulo: quo maximè tempore, intererat huius animulæ, non negare verum. A Regina fuisse ex manu penitùs pugnant, sed nõ penitùs expugnant. Nõ fuit sanè Regina tantulo ingenio, vt quæ expresserat manũ, putaret se tutam, quòd suppresserat nomen. Quid multis? de manu rideo, nõ refello. Nã qui à Regina Scota steterant Eboraci in Anglia, hoc cõmentum tàm aperto indicio refutarunt, vt horũ mirer frontem, iterùm obiectantium manum. Siquidem in iis, qui odiũ profitebantur ad Reginæ necem, vnum maximè fuisse ostendebatur tàm gnauum gnarumq; alienæ manus mentiendę artificem, vt nullus fuerit character aut tàm tortus, aut tàm elegans, quem ille imitatione non facilè effinxerit. Ad fidẽ obiecerũt duas literas alias de alia re, quas iste artifex ad Reginæ characteris imitationem expresserat tàm scitè, vt Regina iurasset suas, nisi cognouisset alienas. Huius notæ has fuisse literas, cùm omnia, quæ suprà diximus, loquuntur: tùm illud manifestissimè, quòd hæ literæ non priùs exierant in manus oculosque hostium, quàm coniecti erant, Bothuellius in fugam, Regina in carcerem. Ad momentum veritatis.

SVBTEXITVR A BVCCANANO ET HAS LITERAS ET CARMEN GALLICVM NON INELEGANS, ET TRIA PACTA DE NVPTIIS CVM BOTHVELLIO, ſingula ſcripta Reginæ manu, tanquam monumenta amoris, quo illa in Bothuellium impotentèr ferebatur, in arcula neſcio qua, quæ ex literis indicibus erat aliquando Franciſci regis Galliæ, fuiſſe commendata fidei Balfurij, qui id temporis arci Edimburgenſi inerat, & præerat. Balfurius iſte, equeſtris ordinis vir, inimicitias cum Bothuellio ſuſceperat capitales, quas nec tempus ſopire, nec Bothuelij fœlicitas, vt videbatur, ſumma poterat intra lineam tenere. Rei geſtæ faciunt fidem omnes circumſtantiæ, literæ, carmen, pacta, nuptiæ, arcula argentea Regis Franciſci, & omnia commendata Balfurio, hoſti Bothuellij. Alia eſt circumſtantia, & ea certè princeps, Buccananum dixiſſe. Quem hominem? nitidiſſimæ vitæ ter adulterũ, conſtantiſſimi animi bis apoſtatam, Hiſpanicæ inquiſitionis ſemel ſtigmaticum, poeticæ fidei ſemper profeſſorem. Os impudens. Bothuellium, hominem tuo iudicio non omninò plumbeum, in rebus vel communibus tàm hoſpitem, vel periculoſis tàm ſolutum, vt capitis res commendaret Balfurio? hoſti ſuo? hoſti reginæ? hoſti Reip? eiuſdem generis eſt, quòd Regina in ſingulis literis monuerat, eas comburendas; Bothuellius tamen quaſi contemptor Reginæ, Deæ ſuæ, vt finxit poeta, curabat ſeruandas. Seruandas? immò efferendas in vulgus, cùm committeret Balfurio, ad Reginæ dedecus, & ſui capitis diſcrimen. Malos non accuſar, qui ſic diſputat, ſed inſanos, & hoc nomine liberos, quia inſanos. Nam eodem inſaniæ gradu ſubſiſtit, & Regina, quæ ſic ſcribit; & Bothuellius, qui literas plenas periculi ſic ſeruat. Quid ſeruat? PRODIT SE IVDICI, QVI HOSTI SVVM SCELVS COMMITTIT.

non videtur poſſe cadere aut illud in prudentiā Reginæ, quam Buccananus pingit; aut hoc in fraudem Bothuellij, quam omnes norunt. Hactenus vanitatem literarum irriſi; nunc niſi refello aperto indicio, facilè patior, putetis aut ſummam reginæ prudentiam feciſſe naufragium ad ſtultitiæ ſcopulum, aut inſignem Bothuellij prouidentiam ſubſediſſe in ſtuporis fundum. Quodnam iſtud tantum, aut tanti? ſermo ipſe, quem mentiuntur authores, alius alium, de iſtis literis. Buccananus vnas vno, alio loco multas ſcribit fuiſſe Reginæ ad Bothuellium literas de nece mariti. Quo modo multas, ſi vnas tantùm? quo modo de nece mariti, vbi nec necis, nec mariti mentio? id Reginæ ad Bothuellium, vt curet res ſuas, hoc ſcilicet habet myſterij, vt Bothuellius necet Darlæum. Fuerunt hi nebulones anteà Euangelici tantùm, nunc etiam prophetæ, dùm ex alio verbo alium ſenſum eliciunt, aut potiùs ex nullo verbo mentem vident, & mentem intimam. Quicquid Baccananus exaggerat literas, carmen, pixidem argenteam, amorum delicias, alias nugas: ſpurius in Anglia, alijque ab hac parte qui ſteterunt coràm iudicibus contra Reginam, vnas tantùm illas Reginæ literas oſtendebant, in quibus erat formula illa certè grauis, vt BOTHVELLIVS CVRET RES SVAS. Fateor quidem potuiſſe hæreticos æquè mentiri plurimas, atque has vnas, ſed neque Deus paſſus eſt horum impudentiam longiùs exire extra gyrum rationis: neque iſtis tantùm fuit frontis, facere; quantum Buccanano, dicere. Beza, in famoſo libro Gallicè ſcripto tres dicit literas. Hæreticus ille, quiſquis collegerat res geſtas quatuor Regum Galliæ fratrum, ponit ſpeciatim octo, textas ea arte, vt & modus, fœminam; & verba, delicatulam; & ſententiæ, inſano ſudantem & ſubantem amore loquerentur.

Etiam

Etiam mollicula omnia, basiola, deliciæ verborum, ocelli, aucupia temporum & locorum, ioci, aliæ amantis, quasi amentis, fractæ maleq; cohærentes formulæ, intextæ his literis probabiliter affingerentur fœminæ, nisi Regina hæc tàm diuina esset fœmina, vt si, posita dignitatis persona, animum appulisset ad has sordes, potuisset certè eas ea verbi florisque venustate inspergere, vt has sordes hoc artis colore illitas facilè putares gemmas. Norunt omnes, qui Reginam norunt, quo erat ingenio, si inueniret; quo iudicio, si necteret; qua arte, si illuminaret: vt ipse Buccananus carmen amatorium, quod in pixide finxit fuisse, non putarit se posse decorè Reginæ tribuere, nisi concinnitatis præconio cõmendatum. Quare etsi epistolæ, quæ ab hoc furcifure Caluiniano sparsæ sunt ad inuidiam, videantur fœminæ cuiusdã, quòd languidulæ; tamen aperto indicio non videntur ab hac fœmina factæ, quòd ineptè sine decoro fictæ. Satis refelli literas. Vt apertiùs refellam, dic, quot literas? Buccananus primò vnas, paulò pòst multas, semper vnas vel multas in argentea pyxide, aliquandò vnas solas, semel etiam vnas cum carmine. Quò pergis, furcifer? vnas, multas; vnas solas, & vnas cum carmine; quò pergis furcifer? at quàm multas? Bezæ tres, octo alteri. Vnas istas & multas, multas tres & multas octo, quis non credat nullas? nullas certè, si varietatem; nullas, si veritatem; nullas inquam Reginæ huius, si spectes modum expertem modi, tritum hunc quidem fœminæ, sed non tritum huius fœminæ. Etiam videte illas vnas literas in maximorum principum aulis toties ostentatas, multorumque manibus tritas. Tritas, non obtritas? video vel mendacium, vel miraculum. Si mendacium negent, non est certè, cur Caluiniani ampliùs irrisione ludant indusium D. Virginis, nec obtritum ma-

nu,

nu, nec tempore exesum. Maius certè miraculum, manere sine labe & obtritu literas quàm indusium; quò difficilius seruare linum, quàm chartam, maximè cùm tactio quàm ibi religiosè cauetur, tàm hîc ambitiosè quæritur.

De nuptiis, quas Regina cum Bothuellio verbo publicaq; cæremonia sanciuit, non putant posse inueniri exitum defensionis. NAM EST PROBABILE, QVAE NVPSIT PERCVSSORI, CVM EO ANTEA DE MARITI CAEDE STATVISSE. Est quidem hîc species, sed species tantùm. Quanquàm in hac specie videre impudentiam accusatorũ. Cuius enim impudentiæ est, quas nuptias ipsi suaserunt & persuaserũt, eas posteà vocare in inuidiã & odium omniũ? cuius rei gestæ historiã fusè suprà persecutus sum, eccam summã. Spurius cùm videret, nisi Regina vocàta in odiũ gentis & orbis, diadema & soliũ non facilè intercipi, nec ꝓbabiliùs posse conflari odiũ, quàm si Principem maritũ curet percutiendum, Reginamq; percussori elocet vxorem, hæc duo cõficit arte & astu, quem suprà dixi. Suadet nuptias, nuptias cum Bothuellio, cum Bothuellio ꝓpter turbas. Istas enim turbas nec tãtas à fœmina, nec tàm sparsas à peregrino marito posse poni aut componi. Residet in Bothuellio suspicio mariti percussi? purgant publicè. Habet vxorem Bothuellius? ipsissima vxoris mater vrget & extorquet libellum repudij; hoc scilicet obtentu, quasi arctior Bothuellio cum filia sanguinis communio veras nuptias prohiberet. Tantùmne? extra repudiũ certum, qui illi Reginæ à spurio adiuncti erant, omnes illud incertum inculcant & insculpunt, vxorem Bothuellij repudiatã iam diu reddidisse naturæ, quod naturæ debuit. Post fidẽ à suis factam repudio & morti vxoris Bothuellianæ, spurius vrget, esse periculũ, nisi nubat Both-

uellio.

thuellio. Si nubat, esse pacem ab insidiis, pacem à turbis. Etiam literis eam spurius rogat, quarum ipsi exempla Eboraci coram Anglæ mandatariis ostensa verberarunt frontem. Propendet optima Regina in Bothuellium, & quòd spurius suaserat, & quòd probabilia suaserat, & quòd, omnibus penè consentientibus, suaserat. Ipsa tamen ne videatur, non consultis aliis suis, fecisse temerè, cogitat ciuitatulam, quam vulgus dicit Kirchsten, vt quos habuit intimarum cogitationum participes, eos cogeret, & sententiam de nuptiis, suam diceret, alienam exquireret. Spurius verè veritus, ne horum consilio, si conferrent capita, nuptiæ excluderentur: author est Bothuellio, vt Reginam intercipiat, neque eam patiatur consulere de eo, quod extra omnem disceptationem è re videtur & priuata, & publica. Bothuellius, globusque perduellium, insessa media via, occupant Reginam, segregant à suis, ducunt in castrum Dumbarrum, minantur, illiciunt, produnt, perdunt. O fraudem. Non est fraus? hoc si negetis, estis tàm sine fronte, quàm cum fraude. Isti scilicet boni æquique homines ante nuptias cur non vindicant Reginam? ante nuptias cur non persequuntur Bothuellium? res clara, & in medio posita, vt ex nuptiis pactis, factis, ipsi possint sibi argumenti aliquod pondus contra hanc Reginæ innocentiam & simplicitatem conficere. Non norant forte cædem à Bothuellio factam. Tàm norant, quàm ipsi se, singuli aut actores, aut authores cædis. Sed proditoribus non satis commodum erat, videri nosse, quoad Reginam eadem pedica, qua Bothuellium, implicuerint. Vix erat implicita, ecce rumores, ecce clamores, ecce arma contra Reginam, vt confectricem cædis mariti. Id clamant clari indicij, quòd nupserit percussori. Quid hîc exagitem primùm? impu-

den-

dentiam? an ſtultitiam? vtraque profectò ita ſumma, vt neutram ſtatuam primam aut vltimam. Creduntnè hi perduelles, orbem aut poſſe aut velle credere, eos, potione quadam Circæa factos tàm piè animatos in manes Darlæi, vt quem viuum oderint, & inſidiis ſemper petierint, eum mortuum velint vindicare? non Darlæus, lector, vindicatur, ſed petitur Regina, vna omnium, quæ viuunt, aut victuræ ſunt, optima & Catholiciſſima. Quęcunq; nectunt perduelles, necem Dauidis, parricidium Darlæi, nuptias Bothuellij, omnia in Reginæ caput nectunt, & pro ſolio ſpurij; cùm hac ſola ratione ſtatuerint poſſe & Papam ſubiici, & Caluinum erigi. Rei totius veritas videtur defixa in oculis omnium, etiam eorum, qui obliquè tuentur, ſiue texuerim hiſtoriam, ſiue vanitatem refellerim: tamen vt ſit res tota non planior, ſed plenior, quædam diſpeſcam membra, quaſi punctula, quorum filo ſeriatìm ducto ſine vlla circuitione perueniatis in totius rei cognitionem.

2. Reputate cum animis veſtris ambitionem ſpurij, ſeminarium omnium cædium, quæ gloriæ Scotorum hac ætate notã ſi non magnam, certè aliquam inuſſerunt. Ambitio ipſa tenetur oculis: in cædibus, quæ ex ipſa exiſtunt, cæci eſtis? Reginã primò apertè tentat, abſtineat à nuptiis, Stuartis regnũ addicat, id eſt, ſibi. Cùm videt nihil profici verbis, vi, quicquid eſt obicum, conatur diſiicere. Quatuor erant obices, nuptiæ per ſpem prolis, Dauid per conſilium, Darlæus per inuidiam, Regina per florem exiſtimationis. Impediunt nuptiæ? ſuadet diuortium. Cõſilium Dauidis? extinguit. Reginæ exiſtimatio? obterit. Darlæi vides inuidiam, non vides exitum? ſi illa in ſpurium, iſte certè ex ſpurio. Nam poſita ambitione; cauſa eſt, cur ſpurius tolleret Darlæum, qui ambitionem extra oras

superfluentem quodam inuidiæ vallo coercuit. At nō videtur interfecisse, quòd absens fuit.

2. Immò quòd absens fuit, claro indicio vincitur interfecisse. Nam ea fuit spurius vel perspicientia mentis, vel animi vilitate, vt quam perduellionem præsens machinatus est, eam absens semper per suos cōficeret. Deletur Dauid Subaudus, authore, sed absente spurio. Bothuellius purgatur à crimine, curante, sed absente spurio. Regina damnatur cædis Darleanæ, statuente, sed absente spurio. Omnia machinatur, ita vafrum; nihil nectit, ita minutū semper habuit humiq; viliter stratum animum. Vndè tàm est certum, absentem nexuisse; quàm est clarum, præsentem istius cædis filum texuisse.

3. Certum inquam istud, vt clarum. Nonné clarum? spurius sedecim horas antè cedens vrbe, quàm edita cædes, Harrisiū Baronem id temporis non satis æquum Principi Darlæo, prehensa manu, iubet bono esse animo, bona spe; Ante solem proximū, Darlæum Principem extinctū iri. Harrisius iste, vir erat magnæ authoritatis, prudentiæ multæ, & cōscientiæ tàm nitidæ, vt partes sequeretur semper veritatis, non hominum, adulationis fucum nec passus ab infimis, nec faciens summis. Fuerunt in Darlæo Principe, quæ displicebant huic, næuuli scilicet iuuentutis, non firmæ voluntatis peccata, efficiebantque, vt vultu verboque significaret Harrisius sæpè, Darlæum illis moribus posse esse sibi Principem, non amicum. Qui erant à spurij partibus, multis sermonum vestigijs odorati hanc Harrisij in Darlæum mentem, eum studiosè conabantur in consilij & sceleris societatem traducere. Audiit potiùs quam iuuit; tacuit veriùs, quàm probauit consilium, nunquam sperans malis consiliis bonū exitum. Verùm cùm videt succedere pessimis, eorum

obsistit

obsistit conatibus, maluitque à Regina stare iustè, quàm à perduellibus vtilitèr. Quare secutus Reginæ suæ, id est, Dei & religionis partem, in Anglia cum periculo vitæ, coram mandatariis, quos Angla collocarat Eboraci iudices totius causæ & vindices, obiecit spurio, alterique Comiti, accusatoribus, eos cædis Darlæanæ præscios, conscios, affines fuisse: sanctèque confirmauit, Reginam ita esse integram ab huius sceleris labe, vt nunquam vocata fuerit in societatem consilij. Istud se scire, participem scilicet omnium consiliorum, quæ hac de re in Cragmillero castro inita erant. Ad veritatis momentum vocare & prouocare spurium, aut quemcunque illius factionis Principem, ad singulare certamen. Hanc enim se veritatem nō solùm dicere coram Angliæ mandatariis, sed sanguine etiam & periculo capitis, tanquam sigillo, consignaturum. Hunc huius conscientiæ, virtutis, veritatis Principem virum viuere adhuc spero, & victurum ad veritatis testimonium: vt mirer hæreticos perduelles, hac veritatis luce, posse contrariū mentiri. Quanquàm quid mirer? perduelles sunt, qui omnia dicere; hæretici, qui omnia contra Catholicissimæ Principis caput audent facere.

4. Velim hîc recolatis & colatis Dei prouidentiam, non hominum prudentiam. Spurius cùm omnes captaret occasiones odium necis in Reginā deriuandi: tùm illam vltimam ingressus est, vt percussoribus promitteret sceleris veniam, si Reginā publicè arcesseret cædis. Publicè inquam, non priuatìm, & publicè eo articulo, quo ducti ad crucem coram tota concione expectabant Deum iudicem Dicti, Facti. Istud si qs percussorum constantèr faceret, fore veniam sceleris; si non faceret, pœnam. O prouidentiam. Deus non patitur hos, quos hæresis odiumque Reginæ imbuit

omnes, suffragati sceleri. Primùm quòd lumine naturæ viderant in tàm perfida voce esse grande scelus; deindè, quòd in summa spurij perfidia statuerent vocem hanc fore sibi in terris vltimam, testem scilicet sceleris, perpetua flamma vindicandam. Qui verò posteà à spurio defecerant intimarum cogitationum conscij, hanc fuisse spurio mentem, fassi sunt, vt hos miseros spe illiceret ad testimonium falsi, carnificibusq; mandaret, vt testimonij falsi vltimam vocem & pessimam multarent fune. Hic mos Anglis Scotisque Caluinianis solennis, Dei iã prouidẽtia, fuit exclusus.

5. Exclusus profectò à Deo. Siquidem spurius vt suspicionem sceleris, quàm verè non potuit, arte deriuaret aliò; vrget mortem funemque illorum, qui operam attulerant ad cædem. Id indè, contrà quàm cogitarat, consecutus est, vt suum scelus, Reginæque innocentia, proponerentur in quodam orbis theatro. Ioannes primùm Hepbornus, Bothuellij familiaris, & sceleris minister, in illo spiritu, quem vltimum ædidit, vltimum hausit, Deum implorans vt sceleris mollissimum iudicem, sic vocis illius iustissimum testem, coram concione tota, quinque plus minus mille hominũ, apertè cõfirmabat, Reginam de cæde mariti esse extra noxam; spurium eiusque socios innexos scelere, suam quemque fidem manu syngraphaque obstrinxisse, vt quisque in Darlæum Principem proximè & commodissimè inciderat, ita se eum certissimè trucidaturũ. Hanc se syngraphã sæpè vidisse apud Dominum suum. Posteà verò consilio commmuni itum esse in eam sententiam, vt cædes, cædisq; præmiũ REGINA, esset penes Bothuelliũ. Ioannes Haius Tallovvensis, Poureius, Dugglisius, & Paris, sceleris omnes ministri, dixerunt in eandẽ sententiam, eodem mortis articulo, Deo iudice & teste eadem ratione vocato

& inuocato, concione tota ſtupente, iiſdem denique omnibus clariſſimis circumſtantiis.

6. Circumſtantiis planè clariſſimis, niſi clariſſimis velis clariores. Eccas illas. Syngraphæ illius, qua aſtricti perduelles coierant ſocietatem ſceleris, vna pars octopartita, quæ alteri octopartitæ reſponderat, venit poſteà in poteſtatem Reginæ; & mandatariis Anglæ Eboraci, cùm ſederent aduerſus Reginam Scotam accuſantibus perduellibus, obiiciebatur, tanto pudore & Anglorum, qui ſederant iudices; & perduellium, qui ſteterant teſtes: vt quicquid poſteà diceretur, eo nihil videretur fractius. Nam hæc pars, ſpurij & coniuratorum præferebat fidem, manum, ſigillum, omnia tàm exquiſitè, vt hi Caluiniani non carnifices, ſed canes niſi cum fronte exuiſſent conſcientiam, nunquàm viderentur contrà aut poſſe, aut velle hiſcere. Altera pars octopartita incurrens in manus Regis filij, qui iam ſedet ad clauum Scotiæ, ante ſex plus minus annos creabat Murtonio Comiti necem. Is enim alterà ſpurio, tàm aperto indicio agnoſcens peccatum, & ſperans Regem in condonanda patris morte crudeliorē, quàm ſe in inferenda: tandem quam ſceleris culpâ non potuit negare apertam, nec deprecari crudelem, eius meritiſſimâ pœnâ, gaudente Scotia, Deo & Reipublicæ pependit. Quod ipſi authores ſcelus fatentur ſuum, quaſi in oculis omniū poſitum: illud, tàm firma fronte nō ſunt aduerſarij, vt Reginæ obiiciant ita puræ huius ſceleris, vt hoſtes ipſi viui, morituri confirment immunem.

7. Immunem etiam confeſſione Bothuellij. Iſte enim priuatum mentitus conceſſerat in Daniam, expectaturus quaſi in portu rebus turbidis mitiorem fortunæ auram. Verùm perſona planè Regia, animusque etiam in aduerſis præferens maius quiddam &

 altius,

altius, quàm quod ipse mētiebatur, hominem ex fortunæ simulatæ tenebris inuitum, atque adeò negantē extraxerunt. Cognitus tandem partim vultus serenitate, partìm indicio mercatorum capitur, Regisque iussu vitam obscuram & nō satis pro persona lautam in carceris solitudine multos annnos egit, & tandem exegit. Istud cui rei? carcerem Bothuellij vide Reginæ theatrum, & ipsam mortē testem innocentiæ. Siquidem Rex Daniæ pro communione sanguinis & familiæ, quæ illi perpetua est cum Regibus Scotis, cùm sæpiùs minis illecebrisque conatus fuerit exprimere à Bothuellio veritatem, tùm in mortis articulo aggressus hominem per Dei paulò pòst futuri iudicis obtestationem, vt liberam iam tandem vocem mitteret indicem innocentiæ, aut sceleris Reginæ iudicem futuram: post multum variumque sermonem de multa variaq; re, quem cum Rege habuit, libera altaq; voce, ita sibi Deum propitium precabatur, vt Regina cædis Darleanæ nec cōscia, nec præscia. Regi de percussore pergēti quærere, Murrauius spurius, inquit, orsus est, Murtonius duxit, ego cædis huius telam pertexui. Literas relinquit scriptas, modum præscriptum, locum notatum, cōiuratorum numerum, fidem datam, alias res indices cędis & authorum. Moritur Bothuellius, viuit Danus, Princeps vestrarum partium testis. Bothuellium amētia percitum exhalasse scribit Buccananus: scilicet vt populus credat has voces fuisse insaniæ, non veritatis. Hunc Solem, Buccanane, quid obducis caligine? homines etsi taceant, sinantq; veritatem hanc, velo vel mendacij vel tenebrarum obtentam latere: Deus tamen proferet eam in lucem aspectumq; hominū. NAM QVOS NON POTEST TENERE INTRA VIRTVTIS ET OFFICII SAEPTA, EOS ERADICAT A STIRPE, OSTENDITQVE MAGNIS EVENTIBVS,

POSSE MALOS STARE, SED STARE TAMEN, VT ILLVSTRIVS CADANT AD POSTERITATIS EXEMPLVM. Vidit istud anterior ætas in Neronib' & Domitianis, vidit, inquã, & stupuit. At nostra ætas non necesse habet, vt, replicatis maiorũ annalibus, Neronũ & Domitianorũ monstra eruat tàm iustè cadentiũ, quàm crudelitèr stantiũ: satis habet documenti ex iis, q, Reginæ Scotæ, sanctissimæ fœminæ, soliũ, scelerata ambitione, & prensabant, & occupabãt. Nam florem dignitatis, quo isti sibi videbantur fœlices, præcetpsit semper quædam mortis glacies. Verè glacies. Nam cùm viderentur durati isti ad omnia & in oẽs: leuicula nõ tempestate, sed pluuia soluebãtur, & in nihilum ibant. Iacobus spurius quantus? immò quãtulus? vix insederat solium sue Principis, & ecce tibi hominem cadentem, cadentem inquam sclopo, cadentem à suæ religionis homine, cadentem inter suos, eo maximè tempore, quo hic flos videbatur nunquàm posse cadere. Subiectus in huius locũ Matthæus Lenoxij Comes, & sclopo mox transuerberatus id tantũ reliquit posteritati, vt de illo dicat, REGNASSE. Comes Marriæ maluit perire, quàm non regnare. Quia secutus est, regnare: assecutus est, perire, & perire non insidiis, sed è cœlo, repentina morte. Murtonius quartus regij solij tyrannus, cùm ipsi sibi visus fuerat supetasse omnẽ aleam, positusque potiùs contra fortunam, quàm extra fortunam, OSTENDIT AVLIS, FORTVNAM POSSE CONTEMNI, NON POSSE VINCI. Nam fili' Rex Muttoniũ perdidit, quòd patrem Regem Murtonius prodidit. Omninò hæc Reginæ sedes hactenùs semper fatalis fuit iniustè possessori, passáq; est se insederi potiùs ad exemplũ, quàm ad triumphũ. Duas maximè res celebrauit antiquitas, vt infestas possessoribus, EQVVM SEIANVM, ET AVRVM THOLOSANVM. Tertiã adiiciet

iam posteritas, SOLIVM MARIÆ STVARTÆ, Reginæ Scotæ. Nam recepit, & deleuit omnes, quicunque iniustè inuolarant. Alij Reginæ solijque violatores, alia morte interierunt, miserrimè omnes: vt quàm illustre, Deum stare à Regina, tàm sit certum, Reginam stetisse à Deo. Hic finem volebam pegisse orationi, & quòd in his meis negotijs nimis longa, & quòd omnem probationis numerum habuisse videtur: tamen vt quàm vides accusatores innexos scelere, tàm Reginam videas puram suspicionis, subijciam non ad momentum, (nihil enim potest priori oratione adferri constantius) sed ad cumulum, Reginam probabilitèr non dico non interfecisse, sed ne voluisse quidem, si potuerit, interficere.

Parricidium eius generis est, vt antiquitas, tàm vindex mali, quàm boni mater, nunquam crediderit illud posse cadere in vitam, quam longa malitia non fregerit, & ad extremam turpitudinem perpetuò vitij callo indurarit. Nam quemadmodum à virtute in virtutem est itio, sic à vitio primo in vitium extremum non est prolapsio, sed gradus quidam eo ordine (si tamen in vitio possit esse ordo) vt qui leuioribus vitiis, tanquàm principiis, consuetudinem non prætexuerit, is in parricidiis, sacrilegiis, aliisque extremis sceleribus vestigium nunquam ponat. Potest aliquandò ira & infirmitas aliquid designare in ipso vestigio temporis, quod, subsidente caloris vi, animus in rationis orbem redeuns vellet non designatum, & quasi retextum: sed qui ad extremum scelus, anteà nitidus & probus, attulerit deliberationem, mentisque plenam rationem, eum ætas nec antiqua dixit, nec nostra vidit. Quale istud est, quod obiicitur? Reginam longo consilio mariti capiti tetendisse & induxisse insidiarum laqueum. At cui reginæ obie-

ctum? illi, cuius maiestatem Gallia stupuit, clementiam Scotia vidit, constantiam Anglia colit: illi, quæ totiès credidit perduellibus, quæ toties pepercit hostibus, illi, illi inquam, quæ cùm spes regni Anglicani suiq; proponebatur, si à Romana ecclesia deficiat ad Caluinum, respondit TANTI SIBI NON ESSE REGNA TERRÆ, VT PRO HIS OMNIBVS VNVM VELIT ADDICERE REGNVM CÆLI. Quæ toties peperit hostibus, tàm repentè factam immanem, vt necet maritum? quæ tàm religiosa auaritia quærit regnum cæli, vt hoc vno vēdat omnia regna mundi; ita puncto mutatam, vt hoc vnum iam prodigat de nece mariti? Francia hoc non facilè credat, quæ testis educationis, testis clementiæ, testis totius vitæ, apertè fatetur aduersarios alioqui lynceos: in eius vita quicquid ad repræhensionem captarent, inuenisse tamen semper, potiùs quod amarent, quàm quòd repræhenderent. Non solebat Regina scelera huius generis; & istud certè non debebat. Fertur in pulchritudinem? nihil Darlæo venustius. In suauitatem? nihil lepidius. In sanguinem? nihil in Anglia altius. in robur? niihil eo valentius aut volentius, flore & succo hominum. Cognomen etiam Darlæo cum Regina commune, vinculum amoris tàm arctum, vt illud sanè nulla vis aut lis videatur posse discindere. Sæpius Reginæ in ore fuit, has nuptias è cælo fuisse, vt quibus seruaretur mundo Stuartorum cognomen. At mens mutata. fingo mutatam. Quomodo tamen mutata ad necem? non certè videtur. Nam spurius, aliiq;, qui spurio studebant, post cædem Dauidis quicquid suadebant repudium, nunquam tamen Reginæ persuadebant. Immò excusabat Regina errorem potiùs mariti, quàm malitiam, & errorem ex nimio amore. Facilè posse reduci intra sæpta rationis, &

officij, qui egressus est potiùs iuuenis propter leuitatē, quàm propter odium maleuolus. Nihil flexibilius hac Regis mēte, si audiat malos, mala; bona, si bonos. Id se iam vidisse. Non dubitare ex hac stirpe fore florē regni ad bonum ecclesiæ, & Scotiæ ornamentum. Si de repudio est difficilis, de morte erit facilis? istud minus credideris, si intelligas Darlæum Principem fuisse maritum Reginæ, sed maritū subditum. Nā cùm fecerat hæc illum maritū, nō excluserat subditū. Illud fuit voluntatis, hoc iuris. Vnde quicquid erat honoris habendum Reginæ, id hic subditus præstitit, pileū, locum, sermonem, obseruantiam, omnia: hinc vt ostenderetur, authoritatem omnem in Regina resedisse, Darlæum autem socium fuisse lecti, solij ministrū. Si quid in rempublicam aut Reginam admisisset grauiùs, huius sceleris pœnā potuisset Regina à Darlæo si non tam æquè, certè tàm iustè, quàm à quocunq; alio perduelle repetere. Quid non dico rationis, sed frontis habebant aduersarij, obijcere Reginæ cædem Darlæi? interfecit? potuit illa iustè subditum, de iusta causa. Nulla profectò potest esse cuiq̃ Principi iustior causa necandi subditum, quàm si maiestatem violet. Quis violauit, stultiùs ne dicam, an grauiùs, quàm Darlæus? inrepat in sacrosanctum maiestatis adytū, viā munit perduellibus ad omnia furore prostrāda, secretariū eius supplicē extrahit ad cędē, ferit, & feritatis testē pugionē relinquit in eius corpore altissimè impressū. Si neget Darlæus necē, pugio affirmat: si affirmet, in violatorē maiestatis sententiā capitis potuisse Reginā dicere, non eris tàm proditor, vt neges. Potuit sanè iustè in subditū, sed ęquè nō voluit in maritū. Quā potuit capitis pęnā inrogare subdito, eā cùm largiatur marito; clarissimo facto ostēdit, malle se amari clementē, q̃ timeri potentē. Quē potuit a-

perrè subijcere legũ laqueo& securi,eũ voluit occultè aggredi? maluit insidijs,q̃ legibus? cùm periculo,q̃ liberè? cùm infamia,q̃ per iustitiã eum tentare? quẽ potuit ad iuris normã exigere,&non voluit:voluit,quod nõ debuit,&difficultèr potuit,supplãtare astu? Reginã profectò faciũt reã stultitiæ,nõ maleficij tantùm: vt facilè videas,quàm lõgè ista abest ab isto stupore, tã eã longè abfuisse ab ipso scelere. Quicquid in hac ca usa video,Reginæ video innocentiã:maximè quòd se putarit tutã apud hostes,&hostes in armis. Perduelles postq̃ putarãt Reginã inuidia iã cædis laborare apud omnes,capiũt arma. Illa vt reprimat impressionẽ, si qua facta;cogit,quicquid erat in Scotia,aut bonorũ aut amicorũ. Aduersarij veriti potiùs periculũ,q̃ reuerìti maiestatẽ,allegãt ad Reginã,qui supplex &genib9 aduolut9 suadeat pacẽ,exoret veniã,promittat fidẽ, si se segreget à Bothuellio,apertè percussore mariti. Regina post exprobratã perfidiã,primũ purgãtiũ, posteà persquentiũ Bothelliũ,annuit illis pacẽ,si illi adferãt obseruantiam. Suorum enim sibi vitam esse antiquiorẽ omni honore. Quã potest,verbo sanguine suorũ; nolle se sancire pacẽ&quietem regni. Promittit, qui legatus erat, omnia. Exercitũ illa suum dimittit, seq; nudũ,soloq; nomine & innocẽtiæ cõscientia munitã credit hostibus.In re tàm seria id erat ludicri,quòd legatus Bothuelliũ prehẽsum manu,paululùmq; à Regina seiunctũ monet,subducat se. Bona fide, nullum secuturum,aut persecuturum. Hinc liquidum est, arma sumpta, non contra Bothuellinm,sed contra Reginam. Nã Bothuelliũ cùm possunt capere,dimittunt: Reginam cùm non possunt vi tenere,irretiunt fraudis pedica.Stultè,nõ insidiosè tantũ,Buccanan9 hos pduelles sępè vocat vindices parricidij publici. Quos vindices:Bothuelliũ faciũt missũ,notum parricidã;Reginã

verò

verò ſuo priuatìm iudicio immunem, unllo publicè iudicio damnatam primùm fallunt promiſſis,deindè includunt,& indigniùs habent, quàm vlla aut gens ſubditum,aut barbaria hoſtem. Ne putetis me exaggerare ad inuidiam,& non tàm dicere,quàm maledicere: indignitatem ſubditorum in Principem, quam nulla ætas vidit,exprimam ipſiſſimis Buccanani verbis. Regina pacta cum Kircadio, vt reliquus exerci-
» tus ſine noxa abiret,ad proceres cum eo venit, tuni-
» cula tantùm veſtita, eaq; vili & detrita, ac paululùm
» infra genua demiſſa: & à prima quidem acie non ſine
» priſtinæ reuerentiæ indicijs recepta, cùm ad ſecun-
» dam aciem perueniſſet,concors ab omnibus clamor
» ſublatus eſt,vt meretricem,vt parricidam cremarent.
» Erat in militari quodam vexillo depictus Henricus
» Rex mortuus,& iuxtà filius infans, vindictam parri-
» cidij à Deo expoſcens. Id ſigni duo milites inter duas
» haſtas diſtentum,quoquò ſe verteret,ob oculos ei ob-
» ijciebant. Ad hunc conſpectum,animo linquente, æ-
» grè,ne ex equo caderet,ſuſtentata eſt: ſed refecta nihil
» de priſtina animi ferocia remiſit. Tandem ſub no-
» ctem,populo vniuerſo ad ſpectaculum effuſo, Edim-
» burgum intrat, facie ita puluere & lachrymis opple-
» ta; vt luto cōſperſa videretur. Cùm verò lachrymabū-
» da,per feneſtram in publicum proſpiceret,& concur-
» ſus populi eò fieret, nec deeſſent, qui hanc ſubitam
» fortunæ mutationem commiſerarētur,vexillo, quod diximus,ob oculos expoſito, ſtatim occluſa feneſtra, ſe intrò proripuit. Hactenus Buccananus. Non putabam eſſe in rebus nedum in Britania noſtra,mitiſſimorum vt fructuum, ſic ingeniorum, matre,monſtra ſubditorum tàm immania,niſi tu de tuis, Buccanane,iſta ſcriberes. Perfidoſné hos,qui Reginam; an perditos,qui fœminam tàm inhumanitèr & immani-

tèr tractarunt? illa veſtis vilis? illæ lachrymæ? ille puluis oculorum imbre coactus in lutum, nihil mouerunt? Maieſtas Regia, nulla eſt hæreticis. Volunt contemnere maieſtatem, & conterere Regiam, ſi poſſint. Maieſtatis pofectò extremè contemptæ ſignum ſuſtulerunt altiſſimè, cùm vexillum illud Reginæ oculis quaſi obtenderent. Obtenderent tantùm? obtenderent, inquam, ad mortem, & mortem tàm crudelem, vt ad maiorem crudelitatis vim expromendam ſæpiùs intra paucas horas ei & mortem inferant, & vitam ſeruent: Nam, dolore obiecti vexilli, moribundæ vitam ſæpè reficiunt, vt cùm poſteritas legerit hos Reginæ dediſſe viuam mortem, poſſint ſcribi diciq; ad miraculum immanes. Contra artem eſſet, monere Reginam à viliſſimis nequitiæ & libidinis mancipiis appellatam meretricem. Iſtud enim etſi tale ſit, vt nulla cruce poſſit piari: tamen ludus eſt & iocus, præ vt reliqua immanitas, quam ſuprà pinxi. Si fuiſſet fæmina ex medio vulgo, ſi maritum verè interfeciſſet, & maritum non ſubditum, ſed regem: tantamnè immanitatem? huic immanitati nunquam ſe crediſſet Regina, niſi innocentia & ſimplicitate, quaſi quibuſdam Vulcanijs armis, tecta & munita. Nam mens conſcia ſceleris timuiſſet, turbaſſet, cauiſſet omnia, etiàm à bonis. Verùm Regina, tàm libera, quàm nihil conſcia, putat ſuam innocentiam & apud perfidos tutam, & apud immanes immunem. Sed hi ex Caluini ſchola perduelles, qui ſic audent facere, quid non audent fingere? aut veriùs qui ſic audent fingere, quid non audent facere? quicquid tamen fingunt aut faciunt, Deus miraculo penè teſtatur orbi, eos tàm improbabilitèr fingere, quàm impiè facere. Nam cùm Reginam captam, omniq; iniuria vexatam condidiſſent in caſtrum ſeptum lacu Leuino, à milite

instructum,

instructum, & fidei eius, qui erat spurio ex matre frater, cōmendatum (vnde nulla pæne spes expediendæ Reginæ) Deus tamen ostendens castrum, lacum, militem, fidem, omnia posse vinci ob innocentia, eam pueri tantùm vsam consilio & auxilio, adseruit in libertatem. Omnes clamare, hoc miraculum, monumentum esse innocentiæ, tàm certum, tàm clarum, vt ad Dei opus suam quisquam opem cupiat adferre. Qui enim in Scotia studebant Reginæ, cogunt militem, suiq; corporis oppositu liberam potiùs quàm liberatam (Caluiniani enim persequabatur) conabantur defendere. Gallus eam ad se elicit literis, Angla ad se. Non deerant etiam in Scotia, qui ei omnia promitterent regia apud Hispanum. Illa tamen freta innocentia, maluit sequi blandula Anglæ, quàm aut Hispani regia, aut Galli amica. Angla enim, blanditijs aptè compostis & artis quasi emblemate vermiculatis, per viciniam, per sexum, per scepri communionem, per sanguinem rogat, vt in Angliam diuertat. Nihil tutius in tanta vicinia; nihil liberius apud sororem, in Galliam traiectum impeditum, in Hispaniam incertum. Si veniret, promittere auxilium; si non veniret, interpretari contumeliam, interesse omnium Principum, vt hæc perfidia subditorum vindicetur. Hoc exemplum, si impunè eat, grassaturum ad commune incendium omnis regni & regis. Facilè inuentum iri in omni vita, quod perfidi subditi prætexant causam belli suscipiendi contra Principem, maximè fæminam, patentem insidijs. Regina Scotiæ non tàm secuta delicias has verborum, quàm certā rationem, cogitat Angliā. Alibi omnia tutiora, hìc omnia honoratiora. Apud Gallum aut Hispanum iri contemptum, hostes suos, apud Anglā auditum iri: seq; hac ratione, etiàm hæreticæ iudicio, libertam liberatamq; facilè

perduelles

perduelles compressuram,& à stirpe eruturam. Denique se hoc facto probaturam fidem Anglæ hactenus sine causa suspectam, conglutinaturamq; amicitiam arctiùs,quàm vt possit vlla hostis fraude dissui aut discindi. Quod innocenter cogitat,infæliciter exequitur. Quanquàm velim hîc cogitetis, solam innocentiã potuisse aut sic cogitare, aut sic exequi. Cùm primùm venerat Scota in Angliam,habita erat nõ inclementer. Sed non multò pòst missa in carcerẽ octodecim añós pertulit tot insidias, tot iniurias,tot perfidias,tot sententias,quot certè posteritas vix credat aut fæminæ à fæmina, aut Reginæ illatas à Regina. Hîc tamen non possum me tenere, quò minùs exclamem,ὁ προνοιαν. Nam ipse carcer est illi & theatrũ virtutis,& testis innocentiæ. Anglos enim, alios illectat,alios conuertit, alios confirmat ad fidem catholicam. Audiui à quodam, qui à Regina hac Romanæ ecclesiæ primum lac insuxerat, eam, quoties ageret rẽ ecclesiæ,locutã quodam quasi ore Dei,atq; orationẽ ita vestijsse,non flore,sed Spiritu,vt Deum quoties diceret,toties auditori imprimeret. Rectè ergò carcerem istum,dixi theatrũ illi virtutis. Vide iam testẽ innocentiæ. Angla mittit Eboracum, ciuitatẽ citimã finibus Scotiæ,quósdam ex prima sua nobilitate,qui Scotos & perfidos accusantes, & fidos excusantes audirent:quasi rebus vel dubijs fidem, vel indubijs finem vellet facere. Id Scotiæ Regina ab Angla multis precibus & literis (nàm coràm colloqui Anglã octodecim ánnorũ spatio nunquam passa est)vix tandẽ elicuit. Anglis mãdatarijs illæ partes impositæ erant, vt postq̃ perduelles capita suarũ ꝓbationũ posuerãt, veritatisq; aliquam speciem induxerãt, mox ex rebus quæsita occasione miscerẽt omnia, contenderẽtq;, vbi accusationis clara lux, ibi excusationis nullã vim. Ni-

hil

nil propiùs, quàm hanc fraudem successisse. Nam qui missi erant ab Angla, ita rumoribus & suspicionibus imbuti & impleti erant, vt anticipatam ad iudicium adferrent sententiam de sceleribus Reginæ Scotæ. Formam autem inquisitionis institutam fuisse, non vt audiretur vtraq; pars, sed vt, simulatione iudicij obtereretur altera; & Galli, Hispani, alij requirerent potius iustitiam, quàm formam iudicij. Verùm exciderunt contraria omnia. Nam Angli postquam audierunt leuiculas perduellium rationes, & eorum, qui cōtrà à Regina erant, defensiones: qui anteà Reginæ Scotæ existimationē incæsto ore polluerunt, ij posteà ægerrimè tulerunt hanc innocentiam, aut perfidorum rumoribus, aut iniquorum iudicijs fuisse subiectam. In hoc iudicio, Thomas Hauartus, Norfolciæ Dux primas tulit, siue nobilitatem spectes, siue odium in Reginam Scotam. Tamen postquàm vidit in inuidiam, vocatā huius Reginæ virtutem, quæ videbatur omnem inuidiam superatura; exarsit, quantùm odio Scotorum perduellium, tantùm Reginæ Scotæ amore. Vnde partim suo ductu, partim alieno inductu, hanc vehementissimè petebat & expetebat vxorem sibi. Nihil credibile, hunc tantæ potentiæ, tantæ prudentiæ, tantæ gratiæ Principem, quantum Anglia hac tempestate non habuit, tàm cupidè expetiturum illam vxorem, in qua cognouerat insedisse aut violati lecti, aut occisi mariti labem. Et hic certè cognouit, si quis hominū. Nam audiuit, & penitissimè aduertit, quicquid accusabatur, aut excusabatur, primùm inimic⁹ Scotæ de suspecto scelere, posteà amator de cognita virtute. Hæc cognitio, & ex cognitione nata affectio Norfolcio pepererunt necē. Angla enim Ducem istum, quasi nuptias cum Scota, hærede Angliæ, initurum, inscia aut inuita Angla, accusant damabt-

que capitis. O scelus Caluinianum. Qui necis Norfolcio, iisdem nuptiarũ fuerunt primi soliq́ue authores. Tantulum est istis, ludere de capitibus Principum. De Norfoleio Duce id tantum ad nos pertinet, quòd ei innocentia Reginæ Scotæ tàm probè fuit cognita, & tàm intimè amata, vt quandiù caput corpori, tàm diù cordi amor adhæserit. Satis multa, immò nimis multa. Nam quicquid diximus, tàm est clarũ, vt quod Angli tenent animis, id omnes iàm exteri teneant oculis & manibus. Non vrgeo coniecturas, quòd Regina non debet, clementissima non vult, fœmina non solet ædere scelera huius generis. Mitto, quòd noluit audire voces, suadentium repudium. Taceo, quòd potuerit in Darlæum iure animaduertere, vt violatorem maiestatis, potuerit inquam & noluerit. Transilio, quòd se credidit hostibus armatis, cùm armata potuerit illos mittere sub iugum. Silentio obtego tanquàm velo, illud Dei magnum miraculum, quo se ex lacus Leuini periculis expedierit. Non dico crudelitatem Anglorum iudicum submissam in quendam quasi amoris cultum. Nihil repeto simplicitatem, qua putabat plus apud Anglam posse sanguinis cõmũnionem ad tutandam innocentem, quàm maleuolentiam hæreseos ad euertendam Catholicam. Has, inquam, coniecturas nec dico, nec vrgeo, singulas, fundamenta, omnes, firmamenta probandæ innocentiæ. Frustrà abdo me in hæc asyla. Audiuistis Hepburnum, Paridem, alios in ipso vitæ extremo actu exoluentes Reginam, spuriumq́ue huius sceleris nexu implicantes. Audiuistis, spurium ipsum, pegentem Darlæo certam noctem, finem vitæ. Audiuistis Harrisium Baronem, virum rectissimi & erectissimi ingenij, testantem & & detestantem scelus spurij. Audiuistis syngraphæ octopartitæ, quæ perduelles astringebat societate sce-

 leris,

leris, ambas partes testes cõtra hostes. Audiuistis vltimam Bothuellij vocem iudicem sceleris, quod erat à perduellibus; & indicem innocentiæ, quæ erat in regina. Audiuistis cæteras circumstantias, tàm certas, tàm claras, vt, si alias coniecturas corrogarem, perindè facerem, ac qui in aperta solis fronte lucis sibi subsidium ex stellulis obscurè emicantibus vellet mendicare. Angli & Scoti, perfidissimi, hi insidiatores, illi proditores sanctissimæ Reginæ, frustrà accusant: cùm Dani Principes, qui Bothuellij vltimum spiritum exceperunt, apertè loquantur maiorem esse perfidiam & crudelitatem horum, qui Reginæ affingunt, quàm illorum, qui Regi intulerunt necem. Quid ergò restat? ... orbis quàm clarè videt, tàm certò eradicet hanc perfidiam Caluinianam. Quid hanc læ rnam diutiùs sinat, labem Ecclesiæ, luem virtutis, regum mortem? ego verò sic statuo, non posse Caluinum & reliquum orbem simul diù stare. Quò contentiùs rogo Anglos meos, vt causam iam tandem suam segregent à Caluino, malintq; stare cum reliquo orbe, quàm cum peste Caluiniana cadere. Nam Caluinum proximè abesse ab extremo casu & occasu, faciunt, vt augurer, Caluinianus proiectè audax, Catholicus piè reposcẽs vindictam, Deus extremè iratus, mundus deniq; nauseans super cibum istum. In hoc tàm certo & cito casu, vos, Angli mei, stabitis? scilicet soli extra orbem, & „ Caluiniani sine Caluino. Deus pro sua in peccatores „ charitate conniuet, vsquedùm vocet. Vocati si in na- „ turæ visco leuiùs hæreant, vrget; si gratiæ flamini & „ flumini proteruiùs obsistant, punit; si in peccati fun- „ do altissimè insideant, eradicat. At iam diù vos voca- „ uit Deus in exemplo maiorum, quid expectatis, vt vr- „ geat? vrget in exilio & martyrio vestrorum, quid ex- „ pectatis, vt puniat? punit in odiis & timoribus domi

natis,

natis,foris alitis,quid expectatis,vt eradicet?satis iàm sæuiistis in puerum & adolescentem; in virum & fœminam; in laicum & sacerdotem; in nobilem & rusticum; in subditum & reginam; in omnes hos vestros, & in hos, quia vestros; & in vestros, quia cultores Ecclesiæ & Dei, satis certè sæuijstis. Suprà, quod sæuiatis, docuit Caluinus? suprà Reginam? Reginam vestram charitate, non vestràm iurisdictione? fortasse expectabit vos Deus nouos Gygantes, finetque, scelus sceleri, quasi gradum gradui, connectentes excitare nouam turrim Babilonicam ad medium vsque cœlum, vt habeant ipsi cœlicolæ intra suos fines, quod videant & horreant; horreant & contrà pugnent; pugnent, & eiiciant, extremum peccatum. Redite, Angli mei, ad Deum; aut perite per Deum. Tertium nihil est. Quod si frustrà vos appellem, Deum contemnentes, & quicquid vspiam est diuini, pro vestra virili eradicantes: te, Deus Optime, appello, vt horum facies & mentes impleas confusione. Nam hæc siue facie, sic m oriuntur, vt putent se viuere; siue mente sic pereunt, vt putent se vincere. Quid ago? amor me gentis abripit extra oram, nec sinit cogitare, quàm tibi promiserim omnia breuia, sed Angliæ quàm debeam omnia larga. Tu tamen, si te norim, non tàm irasceris importunitati, quàm hanc charitatem amabis. Vt autem ames, in duarum vocularum quendam quasi nodulum subnecto omnia,

VIVE, VALE.

FINIS.

Quia Catholicæ Reginæ innocentiam contra perfidorum hæreticorum immanem tirannidem, hoc OBERTI BARNESTAPOLII *scriptum iustissimè defendit, typis mandari posse iudicaui.*

PETRVS STEVARTIVS Leodius, Theologicę facultatis INGOLSTADII pro tempore Decanus, & ad D. Mauritium ibidem Pastor.

INGOLSTADII

EX OFFICINA TYPOGRAPHICA VVOLFGANGI EDERI. ANNO à partu Virginis.

M. D. LXXXVIII.